บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีนตามโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้านำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินงานโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
2. แนวทางในการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน
3. ปัญหาการจัดการเรียนการสอน
4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สภาพการดำเนินงานโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา คณะศึกษาสาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ความหมายของไตรภาคี

ไตรภาคี (Tripartite) มีความหมายว่า 3 ฝ่าย หรือ 3 กลุ่ม ซึ่งมาจากคำประสมของคำว่า ไตร = 3 กับคำภาคี = ฝ่าย, กลุ่ม เมื่อนำมาประสมกันเป็น **ไตรภาคี** ตัวอย่าง เช่น ข้อตกลงไตรภาคี = ข้อตกลง 3 ฝ่าย (ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง ฝ่ายราชการ) หรือ สนธิสัญญาไตรภาคี = สนธิสัญญา 3 ฝ่าย (ประเทศ) หรือไตรมิตร (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548)

ความเป็นมาของโครงการ

เนื่องด้วยองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะการพัฒนาด้านภาษาต่างประเทศ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จึงได้ทำข้อตกลงร่วมกับมหาวิทยาลับยูนนาน (Yunnan Normal University Business School) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและมหาวิทยาลัยบูรพา ร่วมจัดทำโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษาขึ้น ซึ่งได้ดำเนินการมาแล้วตั้งแต่รุ่นที่ 1-รุ่นที่ 8 ต่อเนื่องกันทุกปี โดยนำนักศึกษาจีนชั้นปีที่ 4 จากภาควิชาภาษาต่างประเทศ มาทำการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาจังหวัดชลบุรี ที่มีความพร้อมในการรับนักศึกษาจีน เพื่อให้สามารถทำการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนโดยนักศึกษาจีนได้และจัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

ให้กับนักศึกษาจีน เพื่อเป็นการประเมินประสิทธิภาพการสอน ทั้งนี้เนื่องจากภาษาจีนกำลังเป็นภาษาที่มีความสำคัญ และมีบทบาทต่อการขยายความร่วมมือทางการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ และยังเป็นการเพิ่มเติมโอกาสทางการศึกษาในด้านภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศของนักเรียนในจังหวัดชลบุรีอีกด้วย

โครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยยูนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยนำนักศึกษาจีนเข้ามาสอนภาษาจีนให้แก่นักเรียนของโรงเรียนต่าง ๆ ในเขตจังหวัดชลบุรี เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาด้านภาษาต่างประเทศ ให้แก่เยาวชนในจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะภาษาจีน ซึ่งถือเป็นภาษาที่ 3 ที่ปัจจุบันมีความสำคัญ และมีบทบาทต่อการขยายความร่วมมือทางการค้า และการลงทุนระหว่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ระหว่าง 2 ประเทศ เข้าด้วยกัน โดยทำหนังสือส่งตัวนักศึกษาเข้าร่วมโครงการดังกล่าวตามสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี ทั้งระดับประถม และมัธยม (กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี, 2548)

วัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ในความร่วมมือดังกล่าวมี ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในด้านภาษาต่างประเทศ และเป็นการเปิดโลกทัศน์ทางการศึกษา
2. เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้กับครูและสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี
3. เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย
4. เพื่อติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาฝึกสอนจีน
5. เพื่อติดตามและประเมินผลการจัดโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา

โครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นโครงการที่มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ลงนามความร่วมมือเรื่องการแลกเปลี่ยนการเรียนการสอน โดยมีสนธิสัญญาที่มีคู่สัญญา 3 ฝ่าย ไตรภาคี 3 ฝ่ายลงนามร่วมกันระหว่างไตรภาคีสำเร็จลุล่วงไปแล้ว

เป้าหมายด้านปริมาณ

นักเรียนและครูในสถานศึกษาจังหวัดชลบุรีตามโครงการ จำนวน 30 แห่ง

เป้าหมายด้านคุณภาพ

1. พัฒนาการเรียนภาษาจีนของนักเรียนในจังหวัดชลบุรี
2. พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาจังหวัดชลบุรี

3. ส่งเสริมวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน

4. การนิเทศการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน โดยนักศึกษาจีนฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา (การจัดปฐมนิเทศการสอน และปัจฉิมนิเทศให้แก่นักศึกษาจีน)

สถานที่ดำเนินการ

สถานที่ในการดำเนินการโครงการไตรภาคีทางการศึกษาได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี ในการติดต่อประสานงาน การจัดประชุม และจัดหาสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรีให้กับนักศึกษาจีน

วิธีดำเนินการ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จัดทำข้อตกลงร่วมกับมหาวิทยาลัยยูนนาน (Yunnan Normal University Business School) ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและมหาวิทยาลัยบูรพา ร่วมจัดทำโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา โดยเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติ ประสานหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามโครงการ โดยแบ่งการจัดงานเป็น 2 รายการ คือ สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษาจังหวัดชลบุรี นิเทศการจัด การเรียนการสอนภาษาจีน (ปฐมนิเทศ นิเทศการสอน และปัจฉิมนิเทศ) และประเมินผลโครงการ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนในจังหวัดชลบุรีได้รับโอกาสทางการศึกษาในด้านภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศ

2. ครูและสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี เข้าใจแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

3. ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีงามระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน

ผู้รับผิดชอบโครงการ

ฝ่ายส่งเสริมการศึกษาฯ กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

ข้อตกลงเรื่องการส่งนักศึกษาจาก มหาวิทยาลัยยูนาน ประเทศจีน มาฝึกงานในโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี (ฉบับแปลภาษาไทย) ระหว่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยยูนนาน ประเทศจีน

คู่สัญญา A: องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

คู่สัญญา B: มหาวิทยาลัยยูนนาน ประเทศจีน

คู่สัญญา C: มหาวิทยาลัยบูรพา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี มหาวิทยาลัยยูนนาน และมหาวิทยาลัยบูรพา ได้มีข้อตกลงร่วมกันเรื่องการส่งนักศึกษาจาก มหาวิทยาลัยยูนนาน มาฝึกงานในโรงเรียนในจังหวัดชลบุรี ดังนี้

1. คู่สัญญา B จะดำเนินการคัดเลือกนักศึกษาชั้นปีที่ 3 จากภาควิชาภาษาต่างประเทศและภาควิชาอื่น มาฝึกงานและสอนภาษาจีนในโรงเรียนจังหวัดชลบุรี นักศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกจะต้องผ่านการทดสอบวิชาภาษาแมนดารินด้วยคะแนนมากกว่า เกรด 2

2. ระยะเวลาในการฝึกงาน จำนวน 1 ปี ในระหว่างการฝึกงานไม่อนุญาตให้นักศึกษาฝึกงานจากคู่สัญญา B เดินทางกลับหรือเปลี่ยนแปลงโรงเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาตจากโรงเรียนที่ฝึก

3 . นักศึกษาฝึกงาน A และคู่สัญญา B เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายค่าหนังสือเดินทาง ค่าใบอนุญาตเข้าประเทศ และค่าโดนสารเครื่องบิน

4. คู่สัญญา A และคู่สัญญา C จะเป็นผู้ดำเนินการเรื่องจดหมายเชิญ, การสอน, ค่าที่พัก, ค่าใช้จ่าย, ค่าประกันสุขภาพและอุบัติเหตุ, ค่าต่ออายุในการพำนักอยู่ในประเทศ และอื่น ๆ โดยที่ค่าใช้จ่ายไม่ควรต่ำกว่า 3,000 บาทต่อเดือน

5. คู่สัญญา C เป็นผู้ให้คำแนะนำเรื่องการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาจากคู่สัญญา B

6. เมื่อสิ้นสุดการฝึกงาน คู่สัญญา C และโรงเรียนที่รับนักศึกษาฝึกงานจะร่วมกันประเมินผลการสอนของนักศึกษา และคู่สัญญา A จะเป็นผู้ให้ประกาศนียบัตรแก่นักศึกษา

7. ข้อตกลงอื่น ๆ ให้เป็นไปตามข้อตกลงของคู่สัญญาทั้ง 3 ฝ่าย

8. ข้อตกลงนี้ให้มีผลบังคับใช้ในช่วงระยะเวลา 3 ปี

9. ข้อตกลงฉบับนี้เขียนเป็น 2 ฉบับด้วยภาษาจีนและภาษาอังกฤษ โดยข้อความเดียวกัน

เงื่อนไขการรับนักศึกษาจีนเข้าร่วมสอนภาษาจีนตามโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบตามข้อตกลงโครงการไตรภาคีทางการศึกษาในการรับนักศึกษาจีนเข้าร่วมสอนภาษาจีนให้กับสถานศึกษาในจังหวัดชลบุรี มีเงื่อนไข ดังนี้

1. จัดหาสถานที่พักที่ปลอดภัย สะอาด และออกค่าใช้จ่ายที่พัก (ค่าน้ำประปา/ ไฟฟ้า) ให้กับนักศึกษาฝึกสอนจีนในระหว่างที่ทำการฝึกสอน

2. สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมให้กับนักศึกษาฝึกสอนเดือนละ 2,000 บาท (จากโรงเรียนหรือขอสนับสนุนจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ในเขตพื้นที่)

3. สนับสนุนค่าใช้จ่าย ทุกวัน ๆ ละ 2 มื้อ

4. จัดหาครูพี่เลี้ยง ให้กับนักศึกษาฝึกสอนจีนแต่ละคน (นศ. 1 คน/ ครูพี่เลี้ยง 1 คน) ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาด้านการสอนและการอยู่อาศัย

5. จัดทำตารางสอนให้กับนักศึกษาฝึกสอนจีน ไม่เกิน 12 คาบ/ สัปดาห์

6. ดูแลนักศึกษาฝึกสอนจีน มิให้เกิดปัญหาในเรื่องความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาว เละเรื่องการปฏิบัติตนต่อสังคม วัฒนธรรมของประเทศ อันจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเอง, หมู่คณะ และสถาบันการศึกษา

แนวทางในการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน

แนวทางการปฏิบัติงานนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมของการทำงาน เกิดขึ้นกับทุกองค์กร ทุกอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัยในขณะปฏิบัติงานอยู่ สำหรับการปฏิบัติงานของชาวต่างชาตินั้นสิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งคือ ปัญหาส่วนบุคคล เช่น ความเป็นอยู่ การใช้ภาษาในการสื่อสาร การปรับตัว ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวเป็นอุปสรรคที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่คล่องตัว (นิภา นิธยายน, 2530, หน้า 21) แนวทางในการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคลและแนวทางการจัดการเรียนการสอน มีดังนี้

1. ลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคลเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลที่อาจมีความคล้ายคลึงกันหรือแตกต่างกันตามแต่ละสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมใกล้ตัว หรือที่เป็นอยู่ ปัญหาดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้กับกลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย ขึ้นอยู่กับว่าเป็นปัญหาด้านไหน เช่น การดำรงชีวิตประจำวันในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน วัฒนธรรม ความเป็นอยู่การใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน ปัญหาด้านการทำงาน เพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงปัญหาด้านปัจจัยสี่ ประกอบด้วย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค (นิภา นิธยายน, 2530, หน้า 3)

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์นักศึกษาจีนถึงปัญหาด้านส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในขณะทำการเรียนการสอน และการใช้ชีวิตประจำวันในสถานศึกษา ในจังหวัดชลบุรี ทำให้ทราบถึงปัญหาด้านส่วนบุคคลที่เกิดขึ้น ได้แก่ ปัญหาด้านการปรับตัว ให้เกิดความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมของประเทศไทย ปัญหาด้านการสื่อสาร ทั้งในชีวิตประจำวัน การเรียนการสอน และการติดต่อสื่อสาร โดยทั่วไปต้องอาศัยระยะเวลาในการเรียนรู้และทำความเข้าใจ และปัญหาด้านสภาพความเป็นอยู่ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลต่อนักศึกษาจีนมาก เนื่องจากเรื่องของรสชาติอาหารการกิน มีความแตกต่างกัน รวมไปถึงเรื่องสภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย มีสิ่งรบกวน (ยุง, แมลงสาบ, หนู) จำนวนมาก จึงส่งผลให้เกิดความลำบากในเรื่องสภาพความเป็นอยู่ตามมา (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 5 มีนาคม 2554)

สภาพความเป็นอยู่

ความเป็นอยู่ หมายถึง สภาพการดำรงชีวิตตลอดจนถึงรักชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ประกอบการดำรงอยู่ตลอดถึงการประกอบอาชีพการงานในขณะนั้นและลักษณะความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ต่อสังคมและประเทศชาติอย่างไร (นิภา นิธยายน, 2530)

ความเป็นอยู่ของนักศึกษาจีนที่เข้าร่วมโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรีในประเทศไทยนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องอาศัยการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม ประเพณี การสื่อสาร การดำรงชีวิต การทำงาน การฝึกสอน รวมไปถึงเรื่องของที่พักอาศัยและอาหาร ซึ่งปัจจัยดังกล่าวต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวให้มีความเคยชินและคุ้นเคยกับสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทย และการสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมงาน นักเรียน นักศึกษาตามสถานศึกษาที่ทำการสอน (สัมภาษณ์เมื่อ วันที่ 5 มีนาคม 2554)

เนื่องด้วยนักศึกษาจีนที่ร่วมโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี นั้นต้องมาพักอาศัยอยู่ในประเทศไทย ต้องมีการปรับตัวในเรื่องของสภาพความเป็นอยู่ที่ต้องอาศัยระยะเวลาสร้างความเคยชินกับการดำรงชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมของประเทศไทยที่แตกต่างจากวัฒนธรรมของประเทศจีน แต่เนื่องด้วยวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ อาหารการกิน ที่พักอาศัย รวมไปถึงสภาพภูมิอากาศ และภูมิประเทศของไทย-จีน ที่มีความคล้ายคลึงกันจึงสามารถทำให้นักศึกษาจีนที่มาเข้าร่วมโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรีนั้น สามารถใช้ชีวิตในการดำรงชีวิตให้เข้ากับสังคมและวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี

ประเทศไทยในสมัยโบราณจากเดิมนั้นมีชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำมาหากินประกอบธุรกิจค้าขาย และมีครอบครัวโดยที่พักอาศัยในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ประเทศไทยมีความคุ้นเคยสนิทสนมกับชาวจีนและให้การต้อนรับเป็นอย่างดี จึงส่งผลให้นักศึกษาจีนที่มาทำการฝึกสอนโดยเข้าร่วมโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี สามารถดำรงชีวิตอยู่และปรับสภาพกับลักษณะของวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันได้

การใช้ภาษาในการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เช่นเดียวกับพฤติกรรมอย่างอื่น เช่น การกินอยู่หลับนอน การทำงาน การเล่นกีฬา และเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นประจำในชีวิตประจำวันของแต่ละบุคคล ซึ่งลักษณะการสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนเรานั้น อาจเกิดขึ้นทั้งการสื่อสารระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง สื่อสารกับสัตว์อื่น ตลอดถึงการสื่อสารกับเครื่องมือ โดยเฉพาะปัจจุบันได้มีการค้นพบ และนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานต่าง ๆ อย่างมาก จึงมีการสื่อสารรูปแบบใหม่เกิดขึ้น คือ การสื่อสารผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อย่างไรก็ตาม การสื่อสารระหว่าง

มนุษย์ด้วยกันเอง (Human Communication) ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด และเป็นความหมายที่แท้จริงของการสื่อสาร ซึ่งการสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหนึ่ง ต้องการถ่ายทอดหรือส่งข่าวสารไปยังบุคคลอีกคนหนึ่ง (สุมน อยู่สิน, 2546, หน้า 33)

สุมน อยู่สิน (2546, หน้า 33) ให้ความหมาย การสื่อสาร (Communication) คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างบุคคลต่อบุคลหรือบุคคลต่อกลุ่ม โดยใช้สัญลักษณ์ สัญญาณ หรือพฤติกรรมที่เข้าใจกัน โดยมีองค์ประกอบดังภาพที่ 2

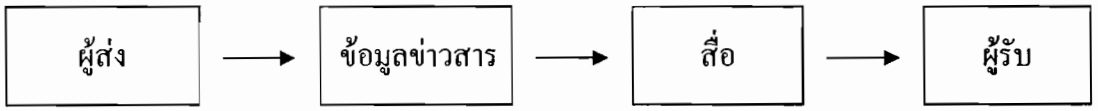

ภาพที่ 2 รูปแบบการสื่อสาร

ผู้ส่งสาร คือ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งข้อมูล สารไปยังผู้รับสาร โดยผ่านช่องทางที่เรียกว่าสื่อ ถ้าหากเป็นการสื่อสารทางเดียวผู้ส่งจะทำหน้าที่ส่งเพียงประการเดียวแต่ถ้าเป็นการสื่อสาร 2 ทาง ผู้ส่งสารจะเป็นผู้รับในบางครั้งด้วย ผู้ส่งสารจะต้องมีทักษะในการสื่อสาร มีเจตคติต่อตนเอง ต่อเรื่องที่จะส่ง ต้องมีความรู้ในเนื้อหาที่จะส่งและอยู่ในระบบสังคมเดียวกับผู้รับก็จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

ข่าวสารในการะบวนการติดต่อสื่อสารก็มีความสำคัญ ข่าวสารที่ดีต้องแปลเป็นรหัสเพื่อสะดวกในการส่งการรับและตีความ เนื้อหาสารของสารและการจัดสารก็จะต้องทำให้การสื่อความหมายง่ายขึ้น

สื่อหรือช่องทางในการรับสารคือ ประสาทสัมผัสทั้งห้า คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายสัมผัสและตัวกลางที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เช่น สิ่งพิมพ์ กราฟิก สื่ออิเลคทรอนิกส์

ผู้รับสาร คือ ผู้ที่เป็นเป้าหมายของผู้ส่งสาร การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพ ผู้รับสารจะต้องมีประสิทธิภาพในการรับรู้ มีเจตคติที่ดีต่อข้อมูลข่าวสาร ต่อผู้ส่งสารและต่อตนเอง

สรุปได้ว่า การติดต่อสื่อสาร เป็นการส่งข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่งหรือหลายคน เพื่อให้เข้าใจความหมายของข้อมูลข่าวสารที่ผู้ส่งส่งไป และเกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ซึ่งการส่งข่าวสารอาจอยู่ในรูปของการสื่อสารด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร การใช้กิริยาท่าทางอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้ โดยอาศัยช่องทางในการติดต่อสื่อสาร ดังนั้นกระบวนการสื่อสารจึงมีองค์ประกอบ คือ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) สื่อหรือช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver)

ความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจหรือหน่วยงานใด ๆ ก็ตามจะต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน โดยมีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ ความคิด อันก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน การติดต่อสื่อสารจึงเป็นหัวใจสำคัญของงานเลขานุการที่จำเป็นจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการพูด การฟัง การเขียน การอ่าน ตลอดจนมีความสามารถในการใช้เครื่องมือสื่อสารชนิดต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ การติดต่อสื่อสาร ยังช่วยให้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของหน่วยงานเป็นไปอย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ก่อให้เกิดผลสำเร็จในการปฏิบัติงานและเป็นกระบวนการที่ใช้ส่งเรื่องราวข่าวสาร ข้อความ เรื่องและภาพ ไปมาระหว่างกันทั้งภายในหน่วยงาน (Internal Communication) และภายนอกหน่วยงาน (External Communication) (สุมน อยู่สิน, 2546, หน้า 34)

การปรับตัว

ความหมายของการปรับตัว

เบอร์นาด (Bernard,1960, p. 22) ให้ความหมายของการปรับตัวว่าเป็นการที่บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับตนเอง และโลกภายนอกได้อย่างดี ความพึงพอใจ ความแจ่มใสอย่างสูงสุด มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคม มีความสามารถที่จะเผชิญและยอมรับความจริงของชีวิต

โคลแมน (Coleman, 1981, p. 109) กล่าวว่าการปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอยู่

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และทัศนา ทองภักดี (2543) ให้ความหมายว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน และพยายามปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง จนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขปราศจากความคับข้องใจ

สรุปได้ว่า การปรับตัว คือ ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับบุคคล สถานการณ์ หรือลักษณะงานที่แตกต่างกันหรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เคยปฏิบัติ โดยใช้ระยะเวลาในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม พบว่าผู้ที่ปรับตนเองได้ย่อมเป็นผู้ที่มีความสุขและสนุกไปกับการทำงาน พร้อมเผชิญและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์ แต่มีหลายต่อหลายคนปรับตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงไม่ได้ บางคนถึงขนาดต่อต้านไม่ยอมทำตามหรือปรับเปลี่ยนตนเอง

วิธีการปรับตัวอย่างเหมาะสม

การปรับตัวอย่างเหมาะสมเมื่อเกิดความขัดแย้ง ความคับข้องใจและอุปสรรคต่าง จึงมีความจำเป็นที่คนจะต้องเรียนรู้วิธีการปรับตัวหลาย ๆ แบบต่อสู้ปัญหาอย่างมีสติ และมีวิธีการที่จะจัดการกับความเครียดทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง นอกจากจะรู้วิธีการสร้างความพอใจให้กับตนแล้ว จะต้องรู้วิธีการสร้างสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นด้วย ต้องสามารถผสมผสานความต้องการของตนกับความต้องการที่สังคมเรียกร้อง การยอมรับกฎเกณฑ์ ค่านิยมของกลุ่ม เป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ที่จะต้องแสดงออกอย่างถูกต้องจึงต้องพยายามสอนให้ รู้จักคิดพิจารณาหาเหตุผลในบรรทัดฐานและค่านิยมที่สังคมเรียกร้อง (ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และทัศนา ทองภักดี, 2543 หน้า 32)

บุคคลใดบุคคลหนึ่งเผชิญปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากตัวบุคคลนั้นเอง หรือเป็นปัญหาที่เกิด จากสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปบุคคลนั้นก็จะพยายามปรับตัวสภาพที่เป็นปัญหาที่เขากำลังเผชิญนั้น เพื่อให้สภาวะของความกดดัน ความเครียดความว้าวุ่น วุ่นวายใจ หรือความกังวลใจค่อย ๆ คลี่คลายลง จนกระทั่งหมดไป หากไม่สามารถขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปได้ ความกังวลใจก็ยังคงมีอยู่ต่อไป และอาจจะมีผลกระทบให้บุคคลนั้นต้องสูญเสียความสมดุลในตนเอง เกิดความเคร่งเครียด วิตกกังวล สับสน ว้าวุ่นใจ และความคับข้องใจทำให้ไม่มีความสุขในการดำเนินชีวิต เช่น การปรับตัวในเรื่องของสภาพอากาศ ที่พักอาศัย ภาษาและวัฒนธรรม (นิภา นิธยายน, 2530, หน้า 44)

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอน

แนวทางด้านการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการในการจัดการเรียนการสอน โดยต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้ (ธำรง บัวศรี, 2514, หน้า 10)

หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาหลักสูตร เพราะเป็นการนำอุดมการณ์ จุดหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชา และประสบการณ์การเรียนรู้ที่กลั่นกรองอย่างดีแล้วไปสู่ผู้เรียน ขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ มีความสำคัญยิ่งกว่าขั้นตอนใด ๆ ทั้งหมด เป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรถึงแม้หลักสูตรจะสร้างไว้ดีเพียงใดก็ตาม ยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าหากว่าการนำหลักสูตรไปใช้ดำเนินไปอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่ดีเพียงพอ ความล้มเหลวของหลักสูตรก็จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะฉะนั้นการนำหลักสูตรไปใช้ จึงมีความสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องในการนำหลักสูตรไปใช้ จะต้องทำความเข้าใจกับ

วิธีการขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิผลสูงสุดตามความมุ่งหมายทุกประการ (ธำรง บัวศรี, 2514, หน้า 14)

ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ ความหมายของคำว่า การนำหลักสูตรไปใช้มีแตกต่างกันออกไป นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมาย คำนิยามของคำว่าการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้ (ธำรง บัวศรี, 2514, หน้า 14)

โบแชมป์ (Beauchamp, 1975, p. 164) ได้ให้ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติ โดยการะบวนการที่สำคัญที่สุด คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ครูได้มีพัฒนาการเรียนการสอน

สงัด อุทธรานันท์ (2535, หน้า 260) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ว่า เป็นขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรไปสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน ได้แก่การจัดเอกสารประกอบหลักสูตร การเตรียมบุคลากร การบริหารและบริการหลักสูตร และการนิเทศการใช้หลักสูตร

จากความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ ตามที่นักการศึกษาได้ให้ไว้ข้างต้น พอสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้หลักสูตรที่สร้างขึ้นดำเนินไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นับแต่การเตรียมบุคลากร อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อม และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้หลักสูตรเกิดผลต่อการใช้อย่างแท้จริง การนำหลักสูตรไปใช้ควรจะเป็นวิธีการปฏิบัติการที่มีหลักเกณฑ์ และมีกระบวนการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ พอที่จะมั่นใจได้ว่า หลักสูตรที่ได้สร้างขึ้นนั้น จะมีโอกาสนำไปปฏิบัติจริง ๆ อย่างแน่นอน นักการศึกษาต่างก็ให้ทัศนะซึ่งเป็นแนวคิดในการนำหลักสูตรไปใช้ดังนี้

โบแชมป์ (Beauchamp, 1975, pp. 164-169) กล่าวว่า สิ่งแรกที่ควรทำคือ การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ครูผู้นำหลักสูตรไปใช้มีหน้าที่แปลงหลักสูตรไปสู่การสอน โดยใช้หลักสูตรเป็นหลักในการพัฒนากลวิธีการสอน สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เห็นผลตามเป้าหมาย คือ ครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร ผู้บริหาร ครูใหญ่ต้องเห็นความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผลสำเร็จ

ธำรง บัวศรี (2514, หน้า 165-195) ได้สรุปชี้ให้เห็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ว่า ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

โครงการสอน เช่น การวางโครงการสอนแบบหน่วย (Unit Organization of Instruction, Teaching Unit) ประเภทของหน่วยการสอนมี 2 ประเภท คือ หน่วยรายวิชา (Subject Matter Unit) และหน่วยประสบการณ์ (Experience Unit)

หน่วยวิทยาการ (Resource Unit) เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ครู เช่น เอกสารคู่มือ และแนวการปฏิบัติต่าง ๆ

องค์ประกอบอื่น ๆ ที่ช่วยในการสอน เช่นสถานที่และเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์การเรียนการสอน วิธีการสอน และวัดผลการศึกษา กิจกรรมร่วมหลักสูตร การแนะแนวและการจัดและบริหารโรงเรียน เป็นต้น

การนำหลักสูตรไปใช้เป็นงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ตั้งแต่ผู้บริหารระดับกระทรวง กรม กอง ผู้บริหารระดับโรงเรียน ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ และบุคคลอื่น ๆ ขอบเขตและงานของการนำหลักสูตรไปใช้เป็นงานที่มีขอบเขตกว้างขวาง เพราะฉะนั้นการนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำอย่างรอบคอบและระมัดระวัง

หลักการที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้

หลักการสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ได้ดังนี้ (วีณา นนทพันธาวาทย์, 2551, p. 45)

1. มีการวางแผนและเตรียมการในการนำหลักสูตรไปใช้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจะได้ศึกษาวิเคราะห์ ทำความเข้าใจหลักสูตรที่จะนำไปใช้ให้มีความเข้าใจตรงกันเพื่อให้การปฏิบัติเป็นไปในทำนองเดียวกันและสอดคล้องต่อเนื่องกัน

2. มีคณะบุคคลทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นที่จะต้องทำหน้าที่ประสานงานกันเป็นอย่างดี ในแต่ละขั้นตอนในการนำหลักสูตรไปใช้

3. ดำเนินการอย่างเป็นระบบเป็นไปตามขั้นตอนที่วางแผนและเตรียมการไว้การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ที่จะช่วยให้การนำหลักสูตรไปใช้ประสบความสำเร็จได้ ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารหลักสูตรต่าง ๆ ตลอดจนสถานที่ต่าง ๆ ที่จะเป็นแหล่งให้ความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะต้องได้รับการจัดเตรียมไว้เป็นอย่างดีและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนได้เมื่อได้รับการร้องขอ

4. ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้นครูจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และจริงจัง ตั้งแต่การอบรมความรู้ ความเข้าใจทักษะและเจตคติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอย่างเข้มข้น

5. การนำหลักสูตรไปใช้ควรจัดตั้งให้มีหน่วยงานที่มีผู้ชำนาญการพิเศษ เพื่อให้การสนับสนุนและพัฒนาครูโดยการทำหน้าที่นิเทศ ติดตามผลการนำหลักสูตรไปใช้และควรปฏิบัติงานร่วมกับครูอย่างใกล้ชิด

6. หน่วยงานและบุคลากรในฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางหรือส่วนท้องถิ่นต้องปฏิบัติงานในบทบาทหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่และเต็มความสามารถ

7. การนำหลักสูตรไปใช้สำหรับผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกหน่วยงาน จะต้องมีติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้นำข้อมูลต่าง ๆ มาประเมินวิเคราะห์ เพื่อพัฒนาทั้งในแง่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และการวางแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

รูปแบบการพัฒนาหลักสูตร

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2543, หน้า 77) ได้เสนอรูปแบบและแนวคิดของขั้นตอนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และการออกแบบหลักสูตร
2. ยกร่างเนื้อหาสาระแต่ละกลุ่มประสบการณ์ แต่ละหน่วยการเรียนและรายวิชา
3. นำหลักสูตรที่พัฒนาแล้วไปทดลองใช้ในโรงเรียนนำร่องและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง
4. อบรมครู ผู้บริหารทุกระดับ และบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าใจในหลักสูตรใหม่
5. นำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน และประกาศใช้หลักสูตร

โดยมีกิจกรรมการใช้หลักสูตรใหม่ ดังนี้

การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน คือ การจัดทำวัสดุหลักสูตร ได้แก่ เอกสารและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็น

ผู้บริหารจัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ เช่น บุคลากร วัสดุหลักสูตร และบริการต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่อบรมครูและบุคลากรฝ่ายบริหารหลักสูตร ห้องสมุด ห้องเรียน รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณการสอน เป็นหน้าที่ของครูปฏิบัติการทั่วไป

การประเมินผล ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การประเมินผลการเรียนของนักเรียน และการประเมินผลหลักสูตร ตั้งแต่ประเมินเอกสาร ผลการนำหลักสูตรไปใช้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งจะต้องประเมินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544, หน้า 15)

การจัดการเรียนการสอน

การเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยระดับประถม-มัธยมศึกษา ศูนย์จีนศึกษา การจัดการเรียนการสอนเป็นระบบถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ การเรียนรู้อย่างมีจุดมุ่งหมาย องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนการสอนคือ ครู นักเรียน และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน การเรียนรู้ของเด็กจะบังเกิดผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอน

เป็นสำคัญ การจัดการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดของการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับเด็ก มีครูเป็นผู้จัดประสบการณ์โดยคำนึงถึงบรรยากาศที่เหมาะสม ต้องมีการวางแผนการจัดการอย่างมีระบบ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา เพราะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน มีผู้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้คล้ายคลึง และแตกต่างกันในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (เขียน ธีระวิทย์, (2551)

กรมวิชาการ (2544, หน้า 11) ให้ความหมายของการเรียนการสอนว่า การจัดกิจกรรมการเรียนในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีความคิด มีคุณธรรม มีลักษณะนิสัยตามจุดหมายของหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่เด็กร่วมกันทำ

สงัด อุทธรานันท์ (2540, หน้า 112) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของระบบการเรียนการสอนว่าประกอบด้วย

1. ตัวป้อน ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน

2. กระบวนการ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การดำเนินการเรียนการสอน กิจกรรมสร้างทักษะ การสนับสนุนการสอน เป็นต้น

3. การควบคุมมิได้ หมายถึง การควบคุมบังคับ แต่หมายถึง วิธีการดำเนินการ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ เช่น การตรวจสอบความรู้ เป็นต้น

4. ผลผลิต ได้แก่ นักเรียน มีพฤติกรรมตามความต้องการ

5. ข้อมูลป้อนกลับ ได้จากการประเมินผลการเรียน ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนบรรลุผล

การเรียนการสอนภาษา เป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีและวิธีการต่าง ๆ มากมาย ทฤษฎีและวิธีการเหล่านี้ได้แก่ การศึกษาถึงความต่อเนื่องตามลำดับของเนื้อหา หน้าที่ของภาษา ความหลากหลายของภาษา วัฒนธรรม และการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกัน จึงทำให้เกิดความหลากหลายของแนวคิดขึ้น และก่อให้เกิดวิธีสอนที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นในการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษา ครูผู้สอนจึงควรจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีสอนของตนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน

กุสุมา ล่านุ้ย (2539, หน้า 47) ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่าสิ่งสำคัญอันหนึ่งที่ครูสอนภาษาต่างประเทศ จะต้องคำนึงถึงคือ การสอนภาษาเพื่อให้เกิดการสื่อสาร ดังนั้น บทบาทของครูในห้องเรียนจะต้องกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ภาษาเพื่อการโต้ตอบกันมากที่สุด ครูจึงควรใช้ภาษาต่างประเทศในห้องเรียนให้มากที่สุด โดยอาจจะเริ่มจากคำสั่งง่าย ๆ ทำให้นักเรียนเคยชินไปจนถึงการโต้ตอบเป็นภาษาต่างประเทศบ่อย ๆ นักเรียนจะเรียนรู้และพยายามที่จะพูดภาษาต่างประเทศในห้องเรียนให้มากที่สุด

ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ผู้สอนจึงควรหาวิธีการทำให้ผู้เรียนเรียนภาษาได้เร็วขึ้น สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ยิ่งขึ้น ตลอดจนการพัฒนาตนเอง รู้จักกระบวนการเรียนรู้ และมีทักษะการเรียน แนวคิดและวิธีการสอนแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ทั้งนี้ผู้สอนควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีหรือแนวคิดต่าง ๆ เป็นอย่างดี และมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติในชั้นเรียนก่อนการพิจารณาเลือกแนววิธีสอนใดมาใช้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ เทคนิค และสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ที่ได้มีการศึกษาและพัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดของครู โดยเป็นสิ่งใหม่ที่ได้รับการยอมรับและนำไปใช้บ้างแล้วแต่ยังไม่แพร่หลายหรือยังไม่ได้ใช้อย่างเป็นปกติ นวัตกรรมทางการศึกษานั้นอาจเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมดหรือใหม่เพียงบางส่วนหรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบงาน มีรูปแบบและวิธีการดังนี้ (สมพร จารุนัฏ, 2534, หน้า 28)

1. **รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ รูปแบบการเรียนการสอน** หมายถึง แบบแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการจัดเป็นระบบอย่างสัมพันธ์และ สอดคล้องกับทฤษฎี/ หลักการการเรียนรู้หรือการสอนที่รูปแบบนั้นยึดถือ โดยผ่านกระบวนการวิจัย และได้รับการพิสูจน์และทดสอบว่ามีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการสอนจะแสดงขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ และผู้สอนต้องดำเนินการตามขั้นตอนในรูปแบบดังกล่าวเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายของรูปแบบนั้น ๆ

2. **วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน**หมายถึง แนวปฏิบัติที่ผู้สอนดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามองค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญ อันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น ๆ วิธีการสอนเป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะวิธี ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนได้ หรือจะนำไปใช้โดยไม่ได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบการเรียนการสอนก็ย่อมทำได้เช่นกัน

3. **กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน** หมายถึง ขั้นตอนที่ผู้สอนจัดตามแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบและนำเสนออย่างมีขั้นตอนเพื่อให้การเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และตรงตามจุดมุ่งหมายเฉพาะของกระบวนการสอนนั้น ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการสอนส่วนใหญ่มักแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ขั้นเตรียม ขั้นสอน และขั้นสรุป

4. **เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน**หมายถึง กลวิธีต่าง ๆ ที่ใช้เสริมวิธีการและกระบวนการสอน เพื่อช่วยให้วิธีการและกระบวนการสอนนั้น ๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน เทคนิคการจัดกลุ่ม เทคนิคการใช้คำถาม เทคนิคการสรุปบทเรียน เป็นต้น

5. สื่อและแหล่งการเรียนการสอนหมายถึง ทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ใน การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ คน (People) วัสดุ (Material) สถานที่ (Settings) เครื่องมือและอุปกรณ์ (Tools and Equipment) และกิจกรรม (Activities) รายละเอียดของแต่ละประเภทมีดังต่อไปนี้

5.1 คน หมายถึง บุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมมาเป็นอย่างดีที่พร้อมสำหรับการทำหน้าที่รับผิดชอบ ต้องผ่านกระบวนการ มีการออกแบบจัดกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำหน้าที่นั้น ๆ มีความรู้และทักษะในอาชีพตนเอง สามารถที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะถ่ายทอดความรู้และทักษะให้กับผู้เรียนได้

5.2 วัสดุ หมายถึง วัสดุทางการศึกษาที่บรรจุเนื้อหาการเรียนการสอน ได้แก่ หนังสือ โปสเตอร์ วีดีทัศน์ เทปเสียง ซึ่งในปัจจุบันเก็บในรูปแบบของแผ่นซีดีรอม หรือแผ่น ดีวีดี รวมถึงเกมคอมพิวเตอร์ ภาพยนตร์สารคดีต่าง ๆ

5.3 สถานที่ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีส่วนปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ พิพิธภัณฑ์ หอประชุม อาคารสถานที่ที่เป็นประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น โรงงาน โรงนา ถนน ทะเลสาบ สวนสาธารณะ ต้นไม้ และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

5.4 เครื่องมือและอุปกรณ์ (Tools and Equipment) หมายถึง ทรัพยากรการเรียนรู้ที่ช่วยในการผลิตหรือเป็นเครื่องช่วยนำเสนอร่วมกับทรัพยากรอื่น ๆ มักเป็นเครื่องมือทางด้านโสตทัศนูปกรณ์ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมใช้ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องบันทึก วิดีโอ และกล้องถ่ายภาพ เป็นต้น

5.5 กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกับทรัพยากรอื่น ๆ เช่น การสอนแบบโปรแกรม สถานการณ์จำลองและเกม ทัศนศึกษา กระบวนการกลุ่ม และกิจกรรมบทบาทสมมุติ

ลักษณะการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สามารถกระตุ้นความสนใจในการเรียนมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้มีการฝึกปฏิบัติจริง และเสริมสร้างสัมพันธภาพมิตรภาพที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมห้องที่ร่วมทำกิจกรรม (สมพร จารุนัฏ, 2534, หน้า 28)

1. การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายใน (Active Learning) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำหรือปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความ กระตือรือร้น เช่น ได้คิด ค้นคว้า ทดลองรายงาน ทำโครงการ สัมภาษณ์ แก้ปัญหา ฯลฯ ได้ใช้ ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง

ผู้สอนทำหน้าที่ เตรียมการจัด บรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อสิ่งเร้าเสริมแรงให้คำปรึกษาและสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน

2. การศึกษาค้นคว้า (Construct) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ค้นพบสาระสำคัญหรือองค์การความรู้ใหม่ด้วยตนเอง อันเกิด จากการได้ศึกษาค้นคว้าทดลอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ผู้เรียนรักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้าเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ ซึ่งนำไปสู่ การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ที่พึงประสงค์

3. แหล่งการเรียนรู้ (Resource) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลายทั้งบุคคลและ เครื่องมือทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ผู้เรียนได้สัมผัสและสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่ เป็นมนุษย์ (เช่น ชุมชน ครอบครัว องค์กรต่าง ๆ) ธรรมชาติและเทคโนโลยี ตามหลักการที่ว่า "การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลาและทุกสถานการณ์"

4. การคิดวิเคราะห์ (Thinking) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการคิด ผู้เรียนได้ฝึกวิธีคิดในหลายลักษณะ เช่น คิดคล่อง คิดหลากหลาย คิดละเอียด คิดชัดเจน คิดถูก ทางคิดกว้าง คิดลึกซึ้ง คิดไกล คิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น (ทิศนา แขมมณี, 2543, หน้า 55-59) การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดอยู่เสมอในลักษณะ ต่าง ๆ จะทำให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น คิดอย่างรอบคอบ มีเหตุผล มีวิจารณญาณ ในการคิด มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่จะเลือกรับและปฏิเสธข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นออกได้อย่างชัดเจนและมี เหตุผลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

5. การสร้างความสุขในการศึกษา (Happiness) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข เป็นความสุขที่เกิดจาก ประการที่หนึ่ง ผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนสนใจสาระการเรียนรู้ชวนให้สนใจใฝ่ค้นคว้าศึกษาท้าทาย ให้แสดง ความสามารถและให้ใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ประการที่สองปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสุขและสนุกกับการเรียน

6. การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดงาน วางเป้าหมายร่วมกัน และมีโอกาสเลือกทำงานหรือศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ตรงกับความถนัดความสามารถ ความสนใจ ของตนเอง ทำให้ผู้เรียนเรียนด้วยความกระตือรือร้น มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่เรียนและสามารถ ประยุกต์ความรู้นำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

7. ความคิดเห็นส่วนบุคคล (Individualization) เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในวามเป็นเอกัตบุคคล ผู้สอนยอมรับในความสามารถ ความคิดเห็น ความแตกต่าง

ระหว่างบุคคลของผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพมากกว่าเปรียบเทียบแข่งขันระหว่างกัน โดยมีความเชื่อมั่นผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

8. การมีอัธยาศัยที่ดี (Good Habit) เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนไดพัฒนาคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม เช่น ความรับผิดชอบ ความเมตตา กรุณา ความมีน้ำใจ ความขยัน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ฯลฯ และ ลักษณะนิสัยในการทำงานอย่างเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับผู้อื่น และ การเห็นคุณค่าของงาน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียน ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิต ได้มีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ ตลอดจนมีคุณลักษณะนิสัยดีงามที่สังคมพึงปรารถนา

การใช้สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทสำคัญมากในกระบวนการเรียนการสอน จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูผู้สอนควรจะพิจารณาเลือกสรรหาหรือสร้างขึ้น เพื่อนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนหรือช่วยให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายในการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ สมพร จารุนัฏ (2534, หน้า 81) กล่าวไว้ว่าสิ่งที่ครูผู้สอนควรระมัดระวังในเรื่องของสื่อการเรียนการสอนคือการใช้สื่อนั้นต้องสนองความต้องการทางการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ สื่อต่าง ๆ ไม่ว่าสื่อของจริง สื่อวัสดุ สื่อโสตทัศน์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ อาจจะยังไม่ใช่สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมจริง ๆ ถ้าหากครูผู้สอนไม่ได้วางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ชัดเจนเสียก่อน ว่าสื่อที่จะนำไปใช้นั้นมีความจำเป็นอย่างไร ถ้าจะเลือกหรือสร้าง และใช้สื่อการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูผู้สอนสามารถนำกระบวนการของการวางแผนการเรียนการสอนมาใช้ได้อย่างไร (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543, หน้า 207)

ความหมายของสื่อการสอน

มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับความหมายของสื่อการสอนดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 207) กล่าวว่า สื่อการสอน (Instructional Media) หมายถึง สิ่งที่นำความรู้ไปสู่ผู้เรียน อยู่ในรูปของส่งพิมพ์ หรือไม่ใช้สิ่งพิมพ์ก็ได้ สื่อการสอนไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ก็คือ สื่อประเภทโสตทัศนูปกรณ์ (Audio Visual Aids) หมายความรวมถึง วัสดุ เครื่องมือ อุปกรณ์ และวิธีการทางโสตทัศนศึกษา ส่วนโสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์หรือวิธีการที่ครูอาจารย์เลือกมา และวางแผนใช้ รวมเข้าไปในเนื้อหาของหลักสูตรรายวิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับความต้องการ ระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

กิดานันท์ มลิทอง (2544, หน้า 2) กล่าวว่า สื่อการสอน คือสิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่ง และผู้รับสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สื่อเป็นที่บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งได้แก่ หนังสือ แผนภูมิ รูปภาพ สไลด์ แผ่นโปร่งใส โปรแกรมคอมพิวเตอร์ รวมถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบเครือข่ายมาใช้ร่วมในการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และได้ประสิทธิผลเพิ่มพูนยิ่งขึ้น

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งอาจจะเป็น วัสดุ อุปกรณ์ กิจกรรม ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ทำให้นักเรียนเข้าใจความหมายของศัพท์ต่าง ๆ ได้เร็วขึ้น ทำให้บทเรียนเป็นที่น่าพอใจ นักเรียนเกิดประสบการณ์ร่วมกัน ช่วยอธิบายสิ่งที่ยากให้เข้าใจ ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง นักเรียนเรียนรู้ได้ถูกต้องถาวร ช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้าสามารถเรียนรู้ได้เข้าใจเร็วขึ้นและช่วยส่งเสริมการคิดและปัญญา

ความมุ่งหมายของการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนควรจะมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2544, หน้า 3)

1. สร้างความรู้ที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดแนวคิด และได้ประสบการณ์ตรงมากขึ้น
2. เร้าความสนใจและสร้างแรงจูงในในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน
3. ให้ผู้เรียนสามารถจำสิ่งที่เรียนได้ในระยะยาว
4. นำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ตรงจากแหล่งต่าง ๆ มาสู่ห้องเรียนได้มากขึ้น
5. สร้างพื้นฐานในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน
6. เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจบทเรียนและเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
7. เสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
8. เป็นเครื่องมือที่ใช้ทบทวนสรุป และทำให้เนื้อหาวิชาสัมพันธ์กัน
9. เสริมสร้างกิจกรรมที่แปลกออกไป และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนที่กำลังเรียนอยู่
10. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ได้เร็วขึ้น

การแบ่งประเภทของสื่อการสอน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543, หน้า 207) ได้แบ่งประเภท สื่อการสอนโสตทัศนูปกรณ์ มีลักษณะดังนี้

1. โสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่
   1.1 ภาพ เช่น ภาพเขียน ภาพถ่าย ภาพที่ตัดมา
   1.2 วัสดุลายเส้น ได้แก่ การ์ตูนลายเส้น แผนภูมิ แผนสถิติ โปสเตอร์

1.3 วัสดุมีทรง ได้แก่ หุ่นจำลอง ของจริง

2. เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่

2.1 เครื่องเสียง เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่น แผ่นเสียง เครื่องขยายเสียง

2.2 เครื่องฉาย เช่น เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉาย ฟิล์มสตริป เครื่องฉายภาพยนตร์

3. กิจกรรมโสตทัศนูปกรณ์

3.1 การศึกษานอกสถานที่

3.2 การจัดนิทรรศการ

3.3 การจัดสถานการณ์จำลอง

กระบวนการในการสร้างสื่อการเรียนการสอน

สมพร จารุนัฏ (2543, หน้า 81) กล่าวว่าหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้ หรือสร้างสื่อการเรียนการสอน ก็เหมือนกับหลักเกณฑ์ในการวางแผนและสร้างแผนการสอนในการสอนเรื่องใด ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องวางแผน หรือสร้างแผนการเรียนการสอนอยู่แล้วอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การวางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายอย่าง การวางแผนสร้างสื่อการเรียนการสอนก็เกี่ยวกับองค์ประกอบเหล่านั้นด้วย เพื่อให้เข้าใจชัดเจน และตรงกันในเรื่องกระบวนการของการสร้างสื่อการเรียนการสอน

นอกจากครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการเรียนการสอนตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้ว ครูผู้สอนยังจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึงรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ตลอดจนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดตามสภาพการเรียนการสอน ทั้งในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อว่าครูผู้สอนจะสามารถวางแผนเกี่ยวกับแผนการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนให้ละเอียดรอบคอบและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ได้ดียิ่งขึ้นด้วย พฤติกรรมและเหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนดังกล่าว ได้แก่ (สมพร จารุนัฏ, 2543, หน้า 81)

1. การกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในสิ่งที่จะเรียน
2. การบอกให้ผู้เรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียน
3. การเชื่อมโยงความรู้เดิมของผู้เรียนเข้ากับความรู้ที่จะเรียนต่อไป
4. การเสนอความรู้ใหม่โดยอาศัยสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสม
5. การชี้แนะวิธีการทำความเข้าใจความรู้ใหม่
6. การให้โอกาสผู้เรียนได้ทดสอบความรู้ ความเข้าใจ
7. การให้ข้อมูลย้อนกลับ
8. การให้โอกาสผู้เรียนนำความรู้ไปใช้

เหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอนเหล่านี้จะช่วยให้ครูสามารถวางแผนเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน และสถานการณ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหา การวัดและประเมินผล การจัดกิจกรรมหรือการใช้สื่อการเรียนการสอน การตระหนักถึงพฤติกรรม และเหตุการณ์เกี่ยวกับการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมการวางแผนการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

กระบวนการของการสร้างสื่อการเรียนการสอน

การสร้างสื่อการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางการเรียนการสอน เช่นเดียวกับการวางแผนและการสร้างแผนการเรียนการสอนรวมทั้งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน เราจึงสามารถนำกระบวนการของการวางแผนการเรียนการสอนมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนได้ โดยดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้ (สมพร จารุนัฏ, 2543, หน้า 82)

1. การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป
2. การศึกษาและกำหนดคุณสมบัติของผู้เรียน
3. การกำหนดและวิเคราะห์เนื้อหาสาระ
4. การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
5. การกำหนดรูปแบบและวิธีประเมินผล
6. การกำหนดวิธีการและแนวทางการเสนอเนื้อหา
7. การกำหนดแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนการจัดทำสื่อการเรียนการสอน
8. การทดสอบคุณภาพของสื่อการเรียนการสอน
9. การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน

ดังนั้นกระบวนการเรียนการสอนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้มากและสื่อการสอนเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการนั้น กิจกรรมใดที่ครูหรือผู้เรียนกระทำก่อนหรือหลังกิจกรรมใดอย่างไร การใช้สื่อการเรียนการสอนประเภทใด เมื่อไร จะต้องเกิดจากการที่ครูได้วางแผนไว้อย่างดีเพื่อสนองจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะช่วยชี้นำกระบวนการของการเรียนการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ สื่อการเรียนการสอนประเภทต่าง ๆ จำเป็นต้องผ่านการพิจารณาเลือกสรรเป็นอย่างดี เพื่อที่จะได้เกิดประโยชน์ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

การวัดผล และประเมินผล

การพิจารณาการสอนว่าดีและเหมาะสมหรือไม่นั้นอาศัยวิธีการวัดผลและประเมินผล ดังที่ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544, หน้า 4) กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของการประเมินผลการเรียนรู้ว่าเป็นหนทางที่จะพัฒนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข การจัดการศึกษาตามทิศทางการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องจัดสาระการเรียนรู้ และ

กระบวนการประเมินการเรียนรู้ให้สมดุลเหมาะสมและสอดคล้องกัน มีผู้ให้คำนิยามเกี่ยวกับกระบวนการวัดผลและประเมินผลดังนี้

การวัดผล (Measurement)

เยาวดี วิบูลย์ศิริ (2539, หน้า 5) กล่าวว่า การวัดผล เป็นกระบวนการบ่งชี้ผลผลิตหรือคุณลักษณะที่วัดได้จากเครื่องมือวัดผลประเภทใดประเภทหนึ่งอย่างมีระบบ การกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้

อำนวย เลิศชยันตี (2542, หน้า 7) กล่าวว่า การวัดผล เป็นกระบวนการที่ได้มาตรฐานที่ต้องมีเครื่องมือของการวัดเป็นสิ่งที่จะกำหนดคุณลักษณะของสิ่งที่จะวัด (Objects) ผลที่ได้ออกมาจะเป็นปริมาณ (Quantity) ซึ่งก็คือจำนวนตัวเลข

ทิศนา แขมมณี (2545, หน้า 40) กล่าวว่า การวัดผล คือวิธีการหรือกระบวนการในการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลว่า สิ่งหนึ่ง ๆ มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะเป็นไปตามต้องการหรือไม่ ซึ่งอาจจะแสดงออกมาเป็นสิ่งที่สังเกตได้ วัดได้ โดยเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่แทนจำนวนหรือปริมาณของคุณลักษณะนั้น ๆ

การประเมินผล (Evaluation)

บุญชม ศรีสะอาด (2539, หน้า 149) กล่าวว่า การประเมินผลการสอนเป็นเทคนิคที่ใช้ในการพิจารณา ตัดสิน ลงความเห็นเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอน ความเหมาะสมของเนื้อหาสาระ กิจกรรม และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอน คุณค่าหรือประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอนนั้น ซึ่งจะต้องพิจารณาในแง่มุมต่าง ๆ ประกอบกัน

อำนวย เลิศชยันตี (2542, หน้า 3) กล่าวว่า การประเมินผล คือการค้นคว้าวิจัยที่เป็นระบบเพื่อการกำหนดคุณค่าหรือคุณธรรมของสิ่งที่ต้องการประเมินผล และเพื่อให้เกิดความกระชับและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การวัดผล และการประเมินผล เป็นกระบวนการที่ใช้ในการตัดสินใจ เกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของผู้สอนว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร โดยมีความมุ่งหมายทั้งในแง่ของวิชาการและแง่บริหาร องค์ประกอบที่ควรนำมาพิจารณาได้แก่ การเตรียมการสอนวัตถุประสงค์ของวิชา เอกสารประกอบการสอน ความรับผิดชอบในการสอน เนื้อหาวิชาการใช้สื่อการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน บุคลิกภาพของผู้สอนและ วิธีประเมินผลการเรียน แหล่งข้อมูลได้จากผู้เรียน ผู้สอน เพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์และจากผลการเรียนของผู้เรียน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลเป็นการสัมภาษณ์ การใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ การสังเกต และการประเมินผลจากแบบประเมินต่าง ๆ สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการนำไปใช้ ได้แก่ การสรุปผลควรพิจารณาจากข้อมูลรายแบบจากหลายแหล่งด้วยความรอบคอบทันต่อเหตุการณ์

ความมุ่งหมายของการประเมินผลการสอน

การประเมินผลการการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่ต้องปฏิบัติในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำผลการประเมินที่ได้ มาทำการวิเคราะห์ถึงความรู้ที่ผู้เรียนได้รับรู้และนำมาปรับปรุงการสอนของผู้สอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1. เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงในด้านการสอน เป็นการประเมินเพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการสอน เป็นการดำเนินการที่จะให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการสอน

2. การประเมินผลเพื่อปรับปรุงในด้านการเรียน เป็นกระบวนการประเมินผลเพื่อช่วยให้ผู้เรียนในการปรับตัวต่อการตัดสินใจ

3. การประเมินผลเพื่อการค้นคว้าวิจัย การประเมินผลในด้านนี้ มุ่งในด้านการพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง เพื่อมุ่งเน้นการหาข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนได้แก่ การปรับปรุง หลักสูตร การพัฒนาแบบเรียน การหารูปแบบการสอน และอุปกรณ์การสอน รวมทั้งการประเมินจุดมุ่งหมายของการสอน

4. การประเมินเพื่อนำผลมาบริหารงานเป็นการดำเนินงานเพื่อหาข้อมูลในการจัดบริการงานและพัฒนาบุคลากร รวมทั้งการจัดและการคัดเลือกคนสอน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจมอบหมายงานให้เหมาะสมกับบุคคล

หลักการประเมินผลการสอน

หลักในการประเมินผลการสอนต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ฝ่ายนิเทศ ครูและผู้เรียน โดยสามารถทำการประเมินได้ทั้งระหว่างการสอน หรือหลังจากการสอนเพื่อเป็นการสรุปผลว่าผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจมากน้อยเพียงไร

1. การประเมินผลการสอนต้องอาศัยข้อมูลที่น่าเชื่อถือโดยการตั้งจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน การใช้เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมรวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เป็นที่ยอมรับของฝ่ายนิเทศ ครูและนักเรียน

2. การประเมินผล เป็นขั้นตอนหนึ่งของการเรียนภายหลังจากการดำเนินการสอนแล้ว ไม่ใช่สิ่งที่จะใช้เป็นการสร้างความรบกวนให้กับผู้ใด

3. การประเมินผลต้องอาศัยข้อมูลจากหลายฝ่ายทั้งจากผู้บริหาร ฝ่ายนิเทศก์ ฝ่ายครูและนักเรียน

4. ประเมินผลสามารถทำได้ใน 2 ระยะคือการประเมินระหว่างสอน (Formative Evaluation) เพื่อจะได้พิจารณาถึงวิธีสอนที่ใช้เครื่องมือต่าง ๆ เป็นการปรับปรุงการสอนของครู ส่วนการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผล เพื่อการตัดสินใจเป็นการพิจารณาเลือกเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งในด้านการศึกษาเน้นการเลือกคุณค่าและจริยธรรม

5. การประเมินผลการสอน สามารถทำได้ทั้งระดับโรงเรียนและระดับผู้สอนเอง คือ ในระดับโรงเรียนนั้นเป็นนโยบายจากผู้บริหารหรือฝ่ายนิเทศที่กระทำอย่างเป็นทางการในการประเมินผู้สอนทุกคน อาจจัดตั้งเป็นคณะกรรมการหรืองานของฝ่ายวิชาการ ฝ่ายนิเทศ หรือผู้สอนจะประเมินตนเองเพื่อทราบข้อเท็จจริง ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการสอน

6. การประเมินผลการสอนจากภาระงานของผู้สอน ควรจะได้คำนึงถึงปริมาณและคุณภาพคือจำนวนชั่วโมง จำนวนชิ้นงาน วิชาที่รับผิดชอบว่ามีมากน้อยเพียงใดกับคุณภาพของงาน เช่น ความพึงพอใจการสอนของผู้เรียน ความรู้ที่ผู้เรียนได้รับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

การประเมินผลการสอนเป็นงานที่ละเอียดและซับซ้อน และมีผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ จากผู้ถูกประเมิน จึงควรจะได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบโดยการใช้ข้อมูลหลายฝ่ายและองค์ประกอบอื่น ๆ ประกอบการพิจารณาผลการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลมีหลายรูปแบบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของการประเมินเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมีดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544, หน้า 41)

1. การสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ การพูดคุยอย่างเป็นทางการ ครูที่ต้องการทราบผลจากการสอนของตนว่าเป็นอย่างไรก็โดยการสอบถามจากผู้เรียนโดยตรง หรือจะสอบถามจากการศึกษานิเทศก์หรือเพื่อนครูด้วยกันก็ได้

2. การใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ ได้แก่ เทป หรือวีดีโอเทป

3. การสังเกต (Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมการสอน โดยผู้สังเกตซึ่งอาจจะเป็นศึกษานิเทศก์ได้ใช้แบบฟอร์มการสังเกตการณ์สอนและจดบันทึกพฤติกรรมการสอนไว้

4. การประเมินผลจากแบบประเมินต่าง ๆ แบบประเมินที่ใช้มีหลายแบบ ได้แก่ แบบสอบถามทั้งปลายปิด และปลายเปิด แบบตรวจสอบรายการ มาตราส่วนประมาณค่า การจัดลำดับ แบบทดสอบ

5. การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ครอบคลุมพฤติกรรมการแสดงออกด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนอย่างหลากหลาย เช่น การสาธิต การโต้วาที การแก้ปัญหา การจัดแสดงนิทรรศการ การประดิษฐ์ผลงานต่าง ๆ ฯลฯ

การสร้างแบบประเมินผลการสอน

การสร้างแบบประเมินผลการสอนควรจะประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544, หน้า 42)

1. สถานภาพของผู้ตอบ เช่น ผู้เรียน ควรจะได้รวบรวมเกี่ยวกับข้อมูลของผู้เรียน เช่น วิชาที่เรียน ภาคการศึกษา เพศ อายุ เกรดเฉลี่ย

2. คำชี้แจงในการตอบแบบประเมินผล ผู้ประเมินควรบอกวัตถุประสงค์ในการนำข้อมูลไปใช้ เช่น เพื่อการปรับปรุงการสอน รวมทั้งวิธีการตอบแบบประเมิน

3. ลักษณะของแบบประเมิน แบบประเมินมีหลายแบบ ผู้ประเมินควรเลือกแบบประเมินที่เห็นว่าเหมาะสม สะดวกและชัดเจน

การนำผลการประเมินไปใช้ในการประเมินผลการสอน

การนำผลการประเมินไปใช้เพื่อผลทางวิชาการ ควรพิจารณาดังนี้ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์, 2544, หน้า 43)

1. เมื่อวิเคราะห์และสรุปผลการสอนแล้ว ควรแจ้งให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบ เช่น ฝ่ายวิชาการ โดยเฉพาะการประเมินผลจากผู้สอนเพราะเป็นการเกี่ยวข้องโดยตรง

2. การพิจารณาผลของการประเมินผลควรจะได้พิจารณาร่วมกันหลายฝ่าย ไม่ควรพิจารณาจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อให้ผู้อื่นร่วมพิจารณา ฝ่ายนิเทศควรจะได้ประเมินผลทั้งในลักษณะกว้างและเฉพาะ

3. การพิจารณาผลการนิเทศควรกระทำด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ผู้นิเทศควรใช้ข้อมูลอื่นประกอบการพิจารณาด้วย

4. ข้อมูลจากการประเมินผลลักษณะหนึ่งก็ใช้เพื่อประโยชน์ตามความมุ่งหมายนั้น ไม่ใช้รวมกัน เช่น ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในแง่การปรับปรุงบริการการสอนก็ควรจะใช้ไปในด้านนั้น

5. ข้อมูลควรจะทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ประเมินผลมีส่วนคล้ายคลึงกับการวิจัยปฏิบัติการซึ่งใช้เฉพาะตามเวลาและเหตุการณ์

การควบคุมชั้นเรียน

ปัญหาอย่างหนึ่งที่พบได้บ่อยในหลายโรงเรียน คือ การควบคุมดูแลนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยและตั้งใจเรียน แม้กระทั่งครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนที่มีความเชื่อมั่นในวิธีการควบคุมชั้นเรียน โดยนักเรียนต้องเชื่อฟังและอยู่ในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด ซึ่งเป็นแนวทางที่ไม่สอดคล้องกับแนวการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้นั้น ๆ ได้คิดลงมือทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ตื่นตัว ตื่นใจ หรือมีใจจดจ่อผูกพันกับสิ่งที่ทำ มิใช่เพียง ทำไปให้เสร็จภารกิจเท่านั้น ดังนั้นการที่ครูจะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมนั้น กิจกรรมนั้นจะต้องมีลักษณะที่ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่าง “Active” คือช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกมีความกระตือรือร้นตื่นตัว มีความจดจ่อ ผูกพันกับสิ่งที่ทำ เพื่อก่อให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และครูที่สามารถดำเนินการดังกล่าวให้ประสบ

ความสำเร็จนั้นจึงได้รับการยอมรับว่าเป็น “ครูมืออาชีพ” ดังนั้น “ครูมืออาชีพ” จึงเป็นครูที่มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน มีความสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ รวมถึงต้องพัฒนาทักษะวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อมุ่งพัฒนาศักยภาพของนักเรียนอย่างแท้จริงดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งที่ครูมืออาชีพต้องให้ความสำคัญและสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศศิธร ขันติธรางกูร, 2551)

นอกจากนี้แล้วยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้กำหนดความหมายของการจัดการชั้นเรียนไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่ง สุภาวรรณ ทองภักดี (2552) สรุปจากนักวิชาการหลายท่าน ได้ดังนี้

โบรฟี (Brofree, n.d. อ้างถึงใน สุภาวรรณ ทองภักดี, 2552) กล่าวถึงการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า หมายถึง การที่ครูสร้างและคงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ประสบกาผลสำเร็จทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) การสร้างกฎระเบียบและกาดำเนินการที่ทำให้บทเรียนมีความน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการในชั้นเรียน

เบอร์เดน (Berdan, n.d. อ้างถึงใน สุภาวรรณ ทองภักดี, 2552) ให้คำจำกัดความของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า เป็นยุทธศาสตร์และการปฏิบัติที่ครูใช้เพื่องคงสภาพความเป็นระเบียบเรียบร้อย

สุรางค์ โค้วตระกูล (2551) ได้อธิบายความหมายของการจัดการห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพว่า หมายถึงการสร้างและการรักษาสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน หรือหมายถึงกิจกรรมทุกอย่างที่ครูทำเพื่อจะช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ซูซาน (Susan, n.d. อ้างถึงใน สุภาวรรณ ทองภักดี, 2552) ได้ให้ความหมายของการจัดการชั้นเรียนไว้ว่า เป็นพฤติกรรมการสอนที่ครูสร้างและคงสภาพเงื่อนไขของการเรียนรู้เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลขึ้นในชั้นเรียนซึ่งถือเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียนที่มีคุณภาพนั้นต้องเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและคงสภาพเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ โดยสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การให้ผลย้อนกลับและการจัดการเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียน ความพยายามของครูที่มีประสิทธิภาพนั้นหมายรวมถึง การที่ครูเป็นผู้ดำเนินการเชิงรุก (Proactive) มีความรับผิดชอบ (Responsive) และเป็นผู้สนับสนุน (Supportive)

เคาชัก และเอ็กเก็น (Kauchak & Eggen, 1999 อ้างถึงใน วีณา นนทพันธาวาทย์, 2551) ให้คำจำกัดความว่า การบริหารจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วย ความคิด การวางแผนและการปฏิบัติ

ทั้งหลายทั้งปวงของครูที่สร้างสรรค์สภาพแวดล้อมอย่างเป็นระบบระเบียบและส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมีเป้าหมายของการจัดการบริหาร (Management Goals) มี 2 ประการสำคัญ คือ

1. รังสรรค์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมให้การเรียนรู้มีความเป็นไปได้มากที่สุด และครูจะสามารถสะท้อนการปฏิบัติงานของตนเองด้วยการถามตนเองสม่ำเสมอว่าระบบการบริหารจัดการเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างไร เพียงใด

2. พัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพในการจัดการและนำตนเองให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น การบริหารจัดการชั้นเรียนจึงเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง ประเมินตนเองและควบคุมดูแลตนเองได้เหมาะสมตามวัย (วีณา นนทพันธาวาทย์, 2551) ให้คำจำกัดความว่า การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นกระบวนการของการจัดระบบระเบียบและนำกิจการของห้องเรียนให้เกิดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนมักจะถูกรับรู้ว่าเกี่ยวข้องกับการรักษาระเบียบวินัยและควบคุมชั้น อย่างไรก็ตามการเข้าใจเช่นนี้ เป็นเรื่องง่ายเกินไป ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการชั้นเรียนมีหลายสิ่งมากไปกว่านี้ นั่นคือ การสร้างและดูเอาใจใส่บรรยากาศสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนเพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายทางการศึกษา

วีณา นนทพันธาวาทย์ (2551) ได้อธิบายว่า การบริหารจัดการชั้นเรียน ประกอบด้วยความคิดทั้งหมดทั้งหลายของครู การวางแผนการปฏิบัติงานของครูในการริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอน มีงานวิจัยจำนวนมากที่ชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนที่ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการชั้นเรียนกับกิจกรรมการเรียนการสอน และความสัมพันธ์ของทั้งสององค์ประกอบเป็นความสัมพันธ์แบบ Synergistic คือ การรวมพลังให้เกิดผลลัพธ์ที่มากขึ้น นั่นคือ ความสำเร็จของการบริหารจัดการชั้นเรียนจะมีอิทธิพลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู พฤติกรรมการสอนของครูมีบทบาทในการสร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่นักเรียน เช่นเดียวกับบุคลิกภาพของครูในการสอนครูต้องใช้เทคนิคและทักษะการสอนที่สอดคล้องเหมาะสมกับนักเรียนและบทเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ เจตคติ และทักษะตามที่หลักสูตกำหนดพฤติกรรมของครูควรเป็นดังนี้

1. ตอบสนองพฤติกรรมของนักเรียนโดยใช้เทคนิคการเสริมแรงที่เหมาะสม เช่น ใช้วาจา ใช้ท่าทาง ให้รางวัล และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ตลอดจนให้ทำกิจกรรมที่นักเรียนชอบ ครูควรเสริมแรงให้ทั่วถึงและเหมาะสม

2. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน แสดงให้นักเรียนเห็นว่าความคิดของเขามีประโยชน์ พยายามนำความคิดเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนรู้

3. ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม การให้ทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ใช้ความรู้ความคิดความสามารถที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ฝึกการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี และได้ผลงานนำมาสู่ความภาคภูมิใจในกลุ่มและตนเอง ในการมอบหมายงานให้กลุ่มทำนั้น ครูควรคำนึงถึงความยากง่ายของงาน ความรู้และความสามารถของนักเรียนในกลุ่ม เพื่อให้งานกลุ่มประสบความสำเร็จ เป็นการสร้างความรู้สึกทางบวกให้แก่นักเรียน งานใดที่ครูเห็นว่ายาก ครูควรเข้าไปดูแลกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันคิดแก้ปัญหาในกลุ่มของตน ครูจะต้องมีความอดทนที่จะไม่รีบชี้แนะหรือบอกวิธีการแก้ปัญหาตรง ๆ ต้องฝึกให้นักเรียนใช้วิธีการต่าง ๆ หลาย ๆ แบบจนสามารถแก้ปัญหาได้สำเร็จ

4. ใช้เทคนิคและวิธีสอนที่ไม่ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายในการเรียน ครูควรคิดค้นคว้าและแสวงหาแนวทางวิธีการใหม่ ๆ มาใช้จัดการเรียนการสอน วิธีการสอนควรเป็นวิธีที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หรือนักเรียนเป็นผู้กระทำกิจกรรม เช่น วิธีการสอนแบบทดลอง แบบแก้ปัญหา แบบแสดงบทบาทสมมุติ แบบสืบสวนสอบสวน แบบแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม แบบอภิปราย แบบศูนย์การเรียน ตลอดจนนวัตกรรมการสอนที่น่าสนใจ การจะใช้วิธีสอนแบบใดนั้น ครูต้องเลือกให้เหมาะสมกับบทเรียน ระยะเวลา สติปัญญา และวัยของนักเรียน

เทคนิคการปกครองชั้นเรียนของครู

เทคนิคหรือวิธีการที่ครูใช้ปกครองชั้นเรียนมีส่วนส่งเสริมในการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา กล่าวคือ ถ้าครูปกครองชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม ยึดหลักประชาธิปไตย ใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับ ยินดีปฏิบัติ นักเรียนก็จะอยู่ในห้องเรียนอย่างมีความสุข เกิดความรู้สึกอบอุ่นพอใจและสบายใจ ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูโลเล ไม่ยุติธรรม เลือกที่รักมักที่ชัง ปกครองชั้นเรียนแบบเผด็จการ นักเรียนจะเกิดความรู้สึกไม่ศรัทธาครู ไม่เห็นคุณค่าของระเบียบกฎเกณฑ์ ส่งผลให้นักเรียนไม่สนใจเรียน ไม่อยากมาโรงเรียนในที่สุด ดังนั้นเทคนิควิธีการปกครองชั้นเรียนของครูจึงมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาด้วย (นงพะงา ลิ้มสุวรรณ, 2542, หน้า 12)

ในการปกครองชั้นเรียน ครูควรยึดหลักต่อไปนี้ (นงพะงา ลิ้มสุวรรณ, 2542, หน้า 13)

หลักประชาธิปไตย ครูควรให้ความสำคัญต่อนักเรียนเท่าเทียมกัน ให้ความเสมอภาค ให้อิสระ ให้โอกาสแก่ทุกคนในการแสดงความคิดเห็น ขณะเดียวกันครูต้องใจกว้าง ยินดีรับฟังความเห็นของทุกคน และควรฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตนตามสิทธิหน้าที่ รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น ให้รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างประชาธิปไตย

หลักความยุติธรรม ครูควรปกครองโดยใช้หลักความยุติธรรมแก่นักเรียนทุกคนโดยทั่วถึง นักเรียนจะเคารพศรัทธาครู และยินดีปฏิบัติตามกฎระเบียบของครู ยินดีปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนของครู ตลอดจนไม่สร้างปัญหาในชั้นเรียน

หลักพรหมวิหาร 4 อันได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ซึ่ง เมตตา หมายถึง ความรักและเอ็นดู ความปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา หมายถึง ความยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ลาภยศ สุข สรรเสริญ และ อุเบกขา หมายถึง ความเที่ยงธรรม การวางตัวเป็นกลาง การวางใจเฉย

ถ้าครูทุกคนยึดหลักพรหมวิหาร 4 ในการปกครองชั้นเรียน นอกจากจะทำให้นักเรียนมีความเคารพรักศรัทธาครู และมีความสุขในการเรียนแล้วยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียนด้วย

หลักความใกล้ชิด การที่ครูแสดงความเอาใจใส่ ความสนใจ ให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนเป็นวิธีการหนึ่งในการสร้างบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา วิธีการแสดงความสนใจนักเรียนทำได้หลายวิธี ได้เสนอแนะไว้ดังนี้ (จิตรา วสุวานิช, 2531, หน้า 135)

1. ครูจะต้องรู้จักนักเรียนในชั้นทุกคน รู้จักชื่อจริง ชื่อเล่น ความสนใจของเด็กแต่ละคน เป็นต้นว่า งานอดิเรก มีพี่น้องกี่คน จุดเด่น จุดด้อย ของนักเรียนแต่ละคน

2. ครูจะต้องแสดงความสนใจในสารทุกข์สุขดิบของเด็กแต่ละคน เช่น หมั่นถามความเป็นไปของพี่น้อง ความคืบหน้าของการสะสมแสตมป์ คือ ไม่เพียงรู้แต่ว่าเด็กเป็นอะไรในข้อ 1 แต่รู้ข่าวคราวเคลื่อนไหวของสิ่งเหล่านั้นด้วย

3. ครูจะมอบเวลาของตนเพื่อเด็ก เวลาที่นอกเหนือจากงานสอน ได้แก่ เวลาเย็นหลังเลิกเรียน ช่วงพักระหว่างการเรียน เพื่อช่วยเด็กที่ต้องการการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ว่าต้องการขอคำปรึกษา ต้องการขอคำแนะนำในการหารายได้พิเศษ ครูจะต้องพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเด็กได้ตลอดเวลา

4. ครูจะต้องใกล้ชิด สัมผัสทั้งร่างกายและจิตใจ คำสั่งสอนและการกระทำของครูจะต้องสอดคล้องกัน เป็นต้นว่า ถ้าครูจะอบรมสั่งสอนเด็กเรื่องความซื่อสัตย์ ครูจะต้องปฏิบัติตนเป็นคนซื่อสัตย์ด้วยเช่นกัน กายสัมผัสก็เป็นสิ่งจำเป็น การจับต้องตัวบ้าง จะเป็นสื่อนำให้เด็กรู้สึกถึงความใกล้ชิดสนิทสนม

ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน

ปฏิสัมพันธ์ (Interaction) หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล 2 คน หรือบุคคล 2 ฝ่าย โดยต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนมี 3 ลักษณะ ได้แก่ (ประดินันท์ อุปรมัยม, 2523, หน้า 133)

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม ครูให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียน ให้นักเรียนมีอิสระและมีความสบายใจในการทำกิจกรรม

บรรยากาศภายในห้องเรียนก็จะไม่ตึงเครียด เป็นบรรยากาศที่รื่นรมย์ น่าเรียน น่าสอน ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน บรรยากาศในห้องเรียนจะเต็มไปด้วยความอบอุ่น สร้างความรู้สึกที่ดีให้แก่นักเรียนได้ถ้านักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน คือ มีความสมัครสมานสามัคคี รักใคร่กลมเกลียวกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ฯลฯ นักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้นั้น ขึ้นอยู่กับครูเป็นสำคัญ กล่าวคือ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ปกครองดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง สั่งสอนอบรมบ่มนิสัย และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนได้ถูกต้อง นักเรียนก็จะค่อย ๆ ซึมซาบและซับเอาสิ่งที่ดีงามไว้ปฏิบัติจนเป็นคุณลักษณะเฉพาะตนที่พึงประสงค์ เมื่อนักเรียนทุกคนต่างเป็นคนดี เพราะมีครูดีทุกคนก็จะมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน อันเป็นส่วนสร้างเสริมให้เกิดบรรยากาศที่พึงปรารถนาขึ้นในห้องเรียน

3. ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา หมายถึง การพูดจาร่วมกันในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียน อาจเป็นการบรรยาย การอภิปราย การถามคำถาม การมอบหมายงาน การพูดของนักเรียน เป็นต้น ทั้งหมดนี้มีอิทธิพลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเช่นกัน

พรเพ็ญ สุวรรณเดชา (2532, หน้า 14) ได้กล่าวถึงผลดีของการมีปฏิสัมพันธ์ทางวาจาที่ดีต่อกันไว้ สรุปได้ดังนี้

1. การแสดงออกทางวาจาด้วยดีระหว่างครูกับนักเรียน จะช่วยสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน

2. ช่วยให้การเรียนได้ผลดี เพราะมีการสื่อความหมายที่ถูกต้อง เข้าใจกัน

3. ช่วยให้นักเรียนรู้สึกสบายใจที่จะรับวิชาการ หรือทำความเข้าใจบทเรียนและกล้าแสดงความคิดเห็นโดยไม่หวาดกลัวครู

4. ช่วยให้นักเรียนเกิดความไว้วางใจในตัวครู มีเหตุผล

5. ช่วยให้แก้ปัญหาการเรียนการสอนในชั้นได้

6. ช่วยสร้างบรรยากาศที่อื้ออำนวยให้เกิดเจตคติ ความสนใจค่านิยม และผลการเรียนรู้เป็นไปตามจุดหมายที่กำหนดไว้

การสร้างปฏิสัมพันธ์ทางวาจานั้นควรใช้อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Influence) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมทางวาจาที่ครูกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เช่น ครูยอมรับความรู้สึกของนักเรียน ครูชมเชยสนับสนุนให้กำลังใจ ครูยอมรับหรือนำความคิดเห็นของนักเรียนมาใช้ ครูถามเพื่อให้นักเรียนตอบ ฯลฯ โดยครูหลีกเลี่ยงการใช้อิทธิพลทางตรง (Direct Influence) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมที่ครูแสดงฝ่ายเดียว เช่น ครูบรรยาย ครูสั่งการ ครูวิจารณ์ฝ่ายเดียว ฯลฯ ดังนั้น ครูควรสร้างปฏิสัมพันธ์ทางวาจาโดยใช้อิทธิพลทางอ้อม เพื่อส่งผลดีต่อการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนการสอนและเกิดความศรัทธาในครูผู้สอน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยา โดยปรับบุคลิกภาพความเป็นครูให้เหมาะสมปรับพฤติกรรมการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียน และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

การดูแลของครูพี่เลี้ยง

ครูพี่เลี้ยง หมายถึง บุคลากรประจำการที่ผู้บริหารโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมอบหมายให้ทำหน้าที่ แนะนำ ดูแล ช่วยเหลือนักศึกษา เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติมากกว่าบุคคลอื่น เปรียบเสมือนต้นแบบของความเป็นครูของนักศึกษา เป็นผู้รักษามาตรการทางวิชาการแทนผู้บริหารโรงเรียนในด้านที่เกี่ยวกับการสอน เป็นผู้ให้ความร่วมมือกับอาจารย์นิเทศก์จากสถานศึกษา ในการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หน้าที่ของครูพี่เลี้ยง มีดังนี้ (นงพะงา ลิ้มสุวรรณ, 2542)

1. แนะนำนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูต่อนักเรียน ในชั้นที่ทำการสอน

2. แนะนำให้นักศึกษาเข้าใจถึงสภาพการเรียนของเด็กนักเรียน การปกครองชั้นตลอดจนการทำงานธุรการในชั้นเรียน

3. ให้โอกาสนักศึกษาได้สังเกตการสอนของตน ก่อนที่จะมอบหมายให้ทำการสอนอย่างจริงจัง

4. แนะนำสาธิตการสอนและทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา

5. ให้คำแนะนำแก่นักศึกษา ในเรื่องของการทำแผนการสอน โครงการสอนและอื่นๆ

6. สังเกตการสอน การทำงานในชั้นเรียนของนักศึกษาโดยสม่ำเสมอ ไม่ปล่อยให้นักศึกษาสอนโดยลำพัง เมื่อพบว่างานใดบกพร่องต้องให้คำแนะนำ เพื่อช่วยให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดำเนินไปด้วยดี

7. ช่วยเหลือแนะนำนักศึกษา ในด้านการจัดทำและการใช้สื่อการสอน ตลอดจนแหล่งวิชาในชุมชน

8. ตรวจแผนการสอนของนักศึกษา พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข ปรับปรุงก่อนนำไปสอน

9. ปรึกษาหารือกับอาจารย์นิเทศก์ของสถานศึกษา เมื่อพบว่าการปฏิบัติงานด้านการสอนและด้านอื่น ๆ ของนักศึกษามีปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน

10. วัดและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษา ตามแบบฟอร์มที่กำหนดเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักศึกษา ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

11. สรุปการประเมินผล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูภาคปฏิบัติ ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนเมื่อสิ้นสุดการฝึกในแต่ละภาคเรียน

กล่าวโดยสรุป ครูพี่เลี้ยงจะต้องเป็นผู้ที่เปรียบเสมือนต้นแบบของความเป็นครูของนักศึกษา คอยให้การดูแล ให้คำปรึกษา และให้ความช่วยเหลือนักศึกษา คอยสอดส่องดูการเรียนการสอนในชั้นเรียน แนะนำนักศึกษาในการจัดทำแผนการสอนให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ จัดหาอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอต่อความต้องการ และทำการวัดผลประเมินผลการฝึกสอนของนักศึกษา

ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทยนั้น เป็นปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทั้งที่เกิดจากครูผู้สอน และผู้เรียน ปัญหาที่พบมี ดังนี้ (ธำรง บัวศรี, 2514, หน้า 162)

1. หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

1.1 ปัญหาด้านครู

1.1.1 ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และขาดหลักสูตรกับเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร ฯลฯ ซึ่งทำให้การสอนของครูไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

1.1.2 ครูไม่ยอมเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ยังคงยึดถือวิธีสอนแบบ “ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง” ในการสอน

1.1.3 ครูไม่มีเวลาศึกษาหลักสูตรก่อนสอน

1.2 ปัญหาด้านผู้บริหารโรงเรียน

1.2.1 ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรน้อย ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดีเท่าที่ควร

1.2.2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการนิเทศและการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรแก่ครู และ/ หรือนิเทศน้อยไม่ทั่วถึงและไม่ต่อเนื่อง

1.2.3 ผู้บริหารไม่ได้ให้การสนับสนุนการใช้หลักสูตรของคณะครู เช่น การจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรประเภทต่าง ๆ และการจัดหาจัดทำวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของครู การจัดครูเข้าสอนไม่เหมาะสม การไม่ได้สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน เป็นต้น (ธำรง บัวศรี, 2514, หน้า 165)

2. ปัญหาด้านการจัดการการเรียนการสอน

ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่พบคือ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนไม่ชัดเจน ขาดวิธีการสอนที่สามารถจูงใจผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนไม่มีการวางแผนในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนล่วงหน้า ส่งผลให้ผู้สอนและผู้เรียนไม่สามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนและทำกิจกรรมในห้องเรียนได้ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงบทเรียนและไม่ได้รับความรู้จากบทเรียน

จากการศึกษารายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินประสิทธิภาพการเรียนการสอนของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ตามกรอบการประกันคุณภาพของทบวงมหาวิทยาลัย ชลบุรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา คณาจารย์มีความคิดเห็นว่า ปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่พบมากที่สุด ได้แก่ ไม่มีเวลาเตรียมการสอนเนื่องจากภาระงานสอนและงานอื่น ๆ มากเกินไป นิสิตไม่มีความพร้อม ขาดความมุ่งมั่นในการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดความอดทน ขาดระเบียบวินัยไม่กล้าแสดงออก ไม่ตรงต่อเวลา พื้นฐานไม่ดีอุปกรณ์การสอนประจำห้องเรียนไม่เพียงพอจำนวนนิสิตในชั้นเรียนมากเกินไป ทำให้การวัดและประเมินผลทำได้ยาก และไม่มีเวลาปรับปรุงการสอนเนื่องจากภาระงานสอนมากส่วนนิสิตมีความคิดเห็นว่าปัญหาการดำเนินการสอนที่พบมากที่สุด ได้แก่ อาจารย์ขาดเทคนิคการสอน ขาดกิจกรรมการปฏิบัติ เน้นการบรรยายมากเกินไป อธิบายไม่ชัดเจน การใช้แผ่นโปร่งใสของอาจารย์ตัวหนังสือเล็กมองไม่ค่อยเห็นเปลี่ยนแผ่นโปร่งใสเร็วเกินไป เครื่องฉายไม่มีคุณภาพ ไม่มีการวัดและประเมินผลเป็นระยะวัดและประเมินผลความจำมากกว่าการนำไปใช้และข้อสอบยากเกินไป (จันทร์ชลี มาพุทธ, 2545, หน้า 35)

3. ปัญหาด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน

ปัญหาด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ที่พบในการจัดการศึกษา คือ ผู้สอนขาดทักษะในการกระตุ้นผู้เรียนให้ร่วมมือในการทำกิจกรรมในระหว่างการสอน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมการเรียนรู้และต่อเนื่องกับทฤษฎีที่ได้ศึกษาไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543, หน้า 29)

4. ปัญหาด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

ปัญหาด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ที่พบในการจัดการศึกษา คือ ครูขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน สื่อการสอน และเทคนิคการสอน เนื่องจากครูไม่มีวิธีการสอนแบบใหม่ ใช้สื่อการเรียนการสอนแบบเดิม ซึ่งไม่กระตุ้นและดึงดูดความสนใจของนักเรียน อีกทั้งมีความเป็นวิชาการโดยเน้นเนื้อหาสาระมากจนเกินไป ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายน้ำเสียงของครูไม่เร้าให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียน หากการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนยังขาดสื่อการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพอยู่ การจัดการเรียนการสอนและบรรยากาศในชั้นเรียน

จะไม่เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนและผู้สอน การพัฒนาสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2543, หน้า 48)

5. ปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผล

ปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผล มีสาเหตุมาจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

5.1 ครูผู้สอนขาดความรู้และเทคนิควิธี ในด้านต่อไปนี้

5.1.1 การเลือกใช้เครื่องมือ เนื่องจากครูผู้สอนไม่ได้ศึกษาถึงชนิด และรูปแบบของเครื่องมือให้เข้าใจถ่องแท้ในแต่ละด้านทำให้การเลือกใช้เครื่องมือเพื่อทำการวัดย่อมไม่ถูกต้องเหมาะสม

5.1.2 ครูผู้สอนขาดทักษะ เทคนิค และความชำนาญในการสร้างเครื่องมือแต่ละชนิด เพราะเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลมักไม่คงสภาพ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาเทคนิคและต้องฝึกฝนการสร้างเครื่องมือเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

5.1.3 การสอบวัดของครูผู้สอนไม่ตรงประเด็น

5.2 ครูผู้สอนไม่เห็นความสำคัญของการสอบวัด กล่าวคือ มีการวัดและการประเมินผลอย่างไร้จุดหมาย ไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอบให้ชัดเจน

5.3 ครูผู้สอนขาดทักษะในการสร้างข้อสอบ ด้วยภาระงานที่มีมากทำให้ไม่มีเวลาในการสร้างข้อสอบที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ข้อสอบที่ได้มักไม่ครอบคลุมเนื้อหา

5.4 การแปลผลการสอบมีความคลาดเคลื่อน ครูผู้สอนต้องคำนึงอยู่เสมอว่า คะแนนหรือผลการวัดนั้นใช้แทนคุณลักษณะใดของผู้สอบ และต้องมีความละเอียดลออจึงจะได้ผลการวัดที่มีประสิทธิภาพ

5.5 ครูผู้สอนไม่ใช้ผลการวัดให้มีคุณค่า ตัดสินแต่ว่าใครสอบได้หรือใครสอบตกเท่านั้น

5.6 ครูผู้สอนมีกิจกรรมการสอนมาก ทำให้เวลาในการสร้างข้อสอบที่มีประสิทธิภาพมีน้อยลง (ไพศาล หวังพานิช, 2543, หน้า 52)

6. ปัญหาด้านการควบคุมชั้นเรียน

ปัญหาด้านการการควบคุมชั้นเรียน ที่พบในการจัดการศึกษา คือ ไม่สามารถควบคุมดูแลผู้เรียนให้อยู่ในระเบียบวินัยและตั้งใจเรียน ปัญหายาเสพติด ปัญหาการหนีเรียน ปัญหาชู้สาว ปัญหาการยกพวกทำร้ายกัน ปัญหาเกี่ยวกับการปกครองและกิจกรรม (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2551, หน้า 47) บริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมชั้นเรียน มีดังนี้

6.1 การจัดกิจกรรมการเรียนเรียนการสอน

6.2 การจัดบรรยากาศในห้องเรียน

6.3 การจัดวินัยนักเรียนในห้องเรียน

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสังคมการเรียนรู้ การพัฒนาทีมงาน การสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรแก่นักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการควบคุมชั้นเรียน มีดังนี้

- ความประสานสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการเรียนการสอนกับวินัยในชั้นเรียนและบรรยากาศห้องเรียน
- การใช้วินัยเชิงบวกและความรู้สึกเชิงบวก
- การสร้างแรงจูงใจและพลังขับเคลื่อนการเรียนรู้
- กฎเกณฑ์ กติกา แนวปฏิบัติร่วมกันในชั้นเรียน
- วิธีสอนนักเรียนรายบุคคลและกลุ่มบุคคล
- วัสดุ อุปกรณ์การสอน
- ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

7. ปัญหาด้านการดูแลของครูพี่เลี้ยง

ปัญหาด้านการดูแลของครูพี่เลี้ยง สำหรับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่พบ คือ

7.1 ขาดการอำนวยความสะดวกในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพภายในโรงเรียน โดยไม่มีดูแลช่วยเหลือเพื่อให้นักศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

7.2 ไม่มีการสร้างความเข้าใจอันดีกับนักศึกษาและจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้แก่นักศึกษา

7.3 ไม่เป็นแบบอย่างที่ดีและให้คำแนะนำแก่นักศึกษาครูในการประพฤติปฏิบัติตนในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความเป็นครูให้แก่นักศึกษาโดยเน้นการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

7.3.1 บุคลิกภาพด้านการแต่งกาย การวางตัว มารยาททางสังคมและการพูด

7.3.2 การแต่งกายของนักศึกษาครู

7.3.3 ปฏิบัติงานและสถานที่ปฏิบัติงานของนักศึกษา

7.3.4 มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความเหมาะสม

7.3.5 ด้านสังคม เศรษฐกิจ ความประพฤติ

7.3.6 ภูมิหลังของผู้เรียน การเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

7.3.7 พัฒนาการและธรรมชาติของผู้เรียน

7.4 ครูพี่เลี้ยงขาดการประสานงานกับคณะกรรมการนิเทศประจำโรงเรียนร่วมพัฒนากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของโรงเรียน (นงพะงา ลิ้มสุวรรณ, 2542, หน้า 33)

ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของไทย ที่พบในทุกระดับการศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัย จึงศึกษาปัญหา และแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีนตามโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษา จังหวัดชลบุรี ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีนตามโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยเลือกตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ที่มีผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน ได้แก่ เพศ วิชาเอก และระดับชั้นที่สอน ของนักศึกษาจีนมีรายละเอียดดังนี้

เพศ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาส่วนบุคคลและปัญหาการจัดการเรียนการสอน จะมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยเช่น สุวัฒน์ ช่างเหล็ก (2536, หน้า 14) พบว่า ทัศนคติของบุคคลขึ้นอยู่กับเพศ เพศหญิงจะถูกชักจูงง่ายกว่าเพศชาย เนื่องจากวัฒนธรรมซึ่งผู้หญิงมักจะเป็นคนชอบประนีประนอมมากกว่าผู้ชาย และ ปรียาพร วงศ์อนุตร โรจน์ (2543, หน้า 145) พบว่า เพศหญิงมีความอดทนที่จะทำงานที่ต้องใช้ฝีมือและงานที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าชาย พรต หุ่นเจริญ (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการเพศชายและเพศหญิง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 มี 4 องค์ประกอบด้วยกัน คือ ผลสัมฤทธิ์ในหน้าที่การงาน ด้านโอกาสความก้าวหน้า และด้านเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน และด้านความมั่นคงปลอดภัยในการทำงาน คำนึง นกแก้ว (2524) ทำการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจในการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 3 พบว่าครู อาจารย์ เพศชายและเพศหญิง มีแรงจูงใจในด้านความสำเร็จจากงาน และการได้รับการยอมรับนับถือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบาร์เบอร์ (Barter, 1980, p. 1291-A) พบว่า เพศ อายุ และประสบการณ์ในการสอนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของครู

จากแนวความคิดและผลงานวิจัยที่กล่าวถึง พอสรุปได้ว่า เพศมีผลต่อการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน ทั้งนี้เพราะ เพศชายกับเพศหญิง สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน แต่ทัศนคติและความสนใจของเพศชายและเพศหญิงไม่เหมือนกัน ความรู้สึกนึกคิดมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพศจึงเป็นตัวแปรที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วิชาเอก วิชาเอกเป็นองค์ประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่ง สุรางค์ ชาติยายนต์ (2541) ได้ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจในธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษาและวิธีการสอนภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์ของครูผู้สอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูภาษาอังกฤษที่ศึกษาวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอก มีความเข้าใจในธรรมชาติการเรียนรู้และวิธีสอนภาษาอังกฤษตามหลักภาษาศาสตร์สูงกว่าครูภาษาอังกฤษที่ไม่ได้ศึกษาวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเอกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ อุไรวรรณ ศฤงคาร์นันท์ (2542) ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า สาเหตุที่การเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา ยังไม่ได้ผลตรงตามจุดประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดไว้ เนื่องจากครูภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ จากการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของครูภาษาอังกฤษ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษโดยตรง ซึ่งทำให้ครูขาดทักษะความรู้ความเข้าใจในการสอน การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า นอกจากนี้ ครูภาษาอังกฤษบางคนยังไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตร จึงทำให้ครูขาดความเข้าใจ หลักและวิธีการสอนภาษาอังกฤษที่ถูกต้อง และ เอกพงษ์ ตรีเนตร (2533) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสอน และความรู้ความเข้าใจในวิชาภาษาอังกฤษของครูผู้สอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า วิชาเอกที่ศึกษาและประสบการณ์ในการสอนมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อพฤติกรรมการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันต่อพฤติกรรมการสอนด้านการใช้วัสดุอุปกรณ์และสื่อการสอน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำวิชาเอกมาเป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ที่มีผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน

ระดับชั้นที่สอน นักศึกษาจีนจะสอนตามระดับชั้นที่สอนแตกต่างกันจะมีปัญหาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา มีลักษณะตามหลักสูตร เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียน แตกต่างกัน ตามวัตถุประสงค์ของการเรียน ผู้สอนจึงต้องมีการเตรียมการจัดการเรียนการสอน การจัดสื่อการเรียนการสอน ต่างกัน ดังเช่นงานวิจัยของ อรวรรณ จิววัฒนารักษ์ (2541) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู-อาจารย์ คณะวิชาคหกรรม ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน ครู-อาจารย์ ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเตรียมการสอน และการจัดหาสื่อการเรียนการสอนด้านคุณภาพและปริมาณของสื่อการเรียนการสอน และด้านการบริการสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน ตามระดับชั้นที่สอน และพบปัญหาในการเรียนการสอนแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อรวรรณ จิววัฒนารักษ์ (2541) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการในการใช้สื่อการเรียนการสอนของครู-อาจารย์ คณะวิชาคหกรรม ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการใช้สื่อการเรียนการสอน ครู-อาจารย์ส่วนใหญ่ได้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเตรียมและการจัดหาสื่อการเรียนการสอน ด้านคุณภาพและปริมาณของสื่อการเรียนการสอน และด้านการบริการสื่อการเรียนการสอนแตกต่างกัน ความต้องการใช้สื่อการเรียนการสอน ครู-อาจารย์มีความต้องการสื่อวัสดุในระดับมาก

บังอร อนุเมธางกูร (2541) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและประสิทธิภาพการสอนของนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามการรับรู้ของอาจารย์นิเทศก์ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อพัฒนานักศึกษาครูของสถาบันราชภัฏฉะเชิงเทรา พบว่าสภาพปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตามความคิดเห็นของนักศึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่โรงเรียนมี ดังนี้ ปัญหาด้านการเตรียมการสอน มีปัญหาในเรื่องการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับบทเรียน ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอน การกำหนดขั้นตอนในการสอนให้สอดคล้องกับเวลา ปัญหาด้านวิธีสอนและกระบวนการ มีปัญหาเรื่องการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจ ปัญหาในด้านสื่อการเรียนการสอน มีปัญหาเรื่องการใช้โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการสอน สื่อการสอนไม่เพียงพอ ปัญหาด้านการปกครองชั้นเรียน มีปัญหาเรื่องการควบคุมชั้นเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย การควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนที่ก่อความวุ่นวายในห้องเรียน การใช้จิตวิทยาในการปกครองชั้นเรียน ปัญหาด้านการวัดผลประเมินผล มีปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผล

ธานี นงนุช (2542) ศึกษาปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิง เรียนวิชาเอกคณิตศาสตร์ ฝึกสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีการทำแผนการสอนโดยละเอียด มีการทำหน้าที่ครูเวร ต้องการให้มีการสัมมนาการฝึกสอนทั้งระหว่างและหลังการฝึกสอน และต้องการให้ทางโรงเรียนช่วยเหลือเรื่องวัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอยู่ในระดับน้อย ปัญหาด้านการเตรียมการสอนอยู่ในระดับน้อย ด้านการวัดและการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย และด้านมนุษย์สัมพันธ์อยู่ในดับน้อย

ชลันดา พันธ์พานิช (2546) ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า

การจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ควรจัดในภาคต้นของปีการศึกษาโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนควรตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเป็นโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา ระดับการศึกษาที่เห็นว่าควรจัดให้ไปฝึกสอนมากที่สุดได้แก่ระดับมัธยมศึกษา สำหรับประโยชน์ที่ได้รับจากการไปฝึกสอนนิสิตส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ได้ประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเขียนแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รู้จักวางแผน และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูเพิ่มขึ้น สำหรับในด้านความต้องการของนิสิต ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนใหญ่ต้องการได้รับข่าวสารที่รวดเร็วและชัดเจนจากทางมหาวิทยาลัยต้องการให้โรงเรียนฝึกสอนจัดสวัสดิการด้านอาหารและที่พักให้ ต้องการให้อาจารย์นิเทศของคณะศึกษาศาสตร์แนะนำเรื่องการเขียนแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

ชาตรี นาคะกุล (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน รวม 6 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการสอน ด้านการสอน ด้านการปกครองชั้นเรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านมนุษย์สัมพันธ์ และด้านคุณลักษณะความเป็นครู ผลการวิจัยพบว่า สภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามการรับรู้ของนักศึกษา อาจารย์พี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีปัญหาน้อยทุกด้าน สภาพและปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามการรับรู้ของสถาบันราชภัฏอุดรธานี สถาบันราชภัฏเลย สถาบันราชภัฏสกลนคร และสถาบันราชภัฏมหาสารคาม โดยภาพรวมมีระดับปฏิบัติอยู่ในระดับมากและมีปัญหาน้อยทุกด้าน

วิจิตรา การกลาง (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของครูที่ผ่านการอบรมการสอนภาษาจีน ณ มณฑลยูนาน สาธารรัฐประชาชน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดการเรียนการสอนของครูสอนภาษาจีน พบว่า นักเรียนสนใจการฟัง พูด อ่าน เขียน และชอบการเลียนแบบและการเลียนเสียงเจ้าของภาษา ครูมีความเป็นมิตร มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีและเป็นที่ไว้วางใจของนักเรียน ผู้ปกครองให้ความสนับสนุนกิจกรรมและสื่อการเรียนภาษาจีนและให้ความสนใจให้กำลังใจ ปัจจัยด้านกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับนักเรียน ปัจจัยด้านผลผลิตในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน ได้แก่ เห็นประโยชน์ในการสื่อสารและนำไปใช้ในชีวิตจริง

งานวิจัยต่างประเทศ

บูแร็ค และสมิทธ์ (Burack & Smith, 1982) ศึกษาวิจัยการบริหารงานบุคคล: วิธีการเชิงระบบในการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ได้ชี้ให้เห็นว่าเงื่อนไขพื้นฐานที่จะทำให้เกิดความสำเร็จภายในองค์กรมีดังนี้ เกี่ยวกับลักษณะงานที่ได้กำหนดขึ้นมานั้นต้องมีลักษณะเป็นงานที่ท้าทายและมีอิสระในการทำงานพอสมควร ฝ่ายบริหารระดับสูงจะต้องมีความเข้าใจและให้ความสำคัญทั้งบุคคล

ในองค์กรและลักษณะงานอย่างเท่าเทียมกัน รางวัลตอบแทนจะต้องมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างยุติธรรม

เดวิส (Davis, 1982) ศึกษาเรื่องทฤษฎีความพึงพอใจในงานของเฮอร์เบอร์ก การทดลองซ้ำโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประยุกต์ทฤษฎีของเฮอร์เบอร์กในเรื่องความพึงพอใจในงานกับผู้บริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทั้งปัจจัยสุขอนามัย และปัจจัยแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในงานและความไม่พึงพอใจในงานของผู้บริหารการศึกษา

ธอมพ์สัน (Thompson, 1986) ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างครูที่ประสบกับความท้อแท้และครูที่ไม่ท้อแท้ พบว่า ครูสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านของการควบคุมตนเอง ความพึงพอใจต่องานที่ปฏิบัติ ความเข้าใจตนเองในเรื่องเกี่ยวกับบทบาท ความพึงพอใจต่อสภาพงานสอนในปัจจุบันและความพึงพอใจต่อชีวิตของตนเอง ส่วนในด้านความมุ่งมั่นในชีวิต ความเห็นอกเห็นใจนักเรียนที่สอน การสนับสนุนในการทำงานไม่แตกต่างกัน

กริสสัน และดูริค (Glission & Durick, 1988) ศึกษาการวิจัยการพยากรณ์ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อองค์การ พบว่า ผู้บังคับบัญชาหรือความเป็นผู้นำเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีในเรื่องความผูกพันของบุคลากรในองค์การ การให้ความสำคัญต่อบุคคลในองค์การโดยองค์การพยายามให้บุคคลทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงทักษะและความรู้ความสามารถของสมาชิกผู้ปฏิบัติงานเป็นสำคัญ พร้อมทั้งจัดสรรทัพยากรอื่น ๆ ให้มีความเหมาะสมเพื่อสมาชิกผู้ปฏิบัติงานจะได้เกิดความรับผิดชอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดเท่าที่เป็นไปได้

คาร์ล (Khal, 1988) กล่าวถึง แนวทางที่จะทำให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศประสบผลสำเร็จในการสอนว่าต้องยึดแนวปฏิบัติดังนี้

1. ปรับตัวให้เข้ากับภูมิหลังและระดับสติปัญญาของผู้เรียน
2. สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุด
3. ต้องเลือกอุปกรณ์สอนภาษาแบบใหม่ ๆ
4. ไม่บังคับให้ผู้เรียนโต้ตอบอย่างรวดเร็ว ควรให้เวลาสำหรับคิดแก่ผู้เรียน
5. ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนหลาย ๆ อย่าง โดยกิจกรรมที่ยากครูควรคอยแนะนำและให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมนั้น ๆ โดยความสบายใจ

คัมปีชาโน (Campisano, 1992) ได้ศึกษาจากตัวแปรเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อม ของที่ทำงานในโรงเรียนมัธยมสอนศาสนา ที่มหาวิทยาลัยแห่งรัฐอริโซนา ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนต้องการประสบความสำเร็จ ดังนี้

1. ประสิทธิผลขององค์กร
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียน
3. การมอบหมายงานที่เหมาะกับครู
4. ครูที่ตั้งใจทำงาน

ครูใหญ่ต้องจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเสริมสร้างความคิดริเริ่ม ลดการกำหนดงานที่ก่อให้เกิดความกำกวมในบทบาทหน้าที่ และการขัดแย้งในการทำงาน ควรมีความสมดุลระหว่างระบบราชการกับความอิสระในวิชาชีพครู ครูใหญ่ต้องเลือกครูใหม่ ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของโรงเรียน

ดันแฮม (Dunham, 1995) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้สื่อการสอนและสื่อการสอนที่ครูชอบมากที่สุด โดยศึกษาจากกลุ่มครูโรงเรียนอาชีวศึกษาในรัฐโอคลาโฮมา ผลการวิจัยพบว่าครูชอบใช้สไลด์ และแผ่นใสในการเรียนการสอน และได้จัดลำดับความนิยมในการใช้สื่อการสอนของครูคือ สื่อการสอนที่ใช้มากที่สุดได้แก่ แผ่นใส ภาพยนตร์ วีดีโอเทป สไลด์ วิธีการสอนแบบต่าง ๆ สื่อการสอนที่ใช้ปานกลาง ได้แก่ คอมพิวเตอร์ และสื่อการสอนที่ใช้น้อย ได้แก่ เครื่องฉายภาพทึบแสง วิทยุ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าปัญหาและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน โครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของนักศึกษาจีนในประเทศไทย การใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การนิเทศการสอน และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักศึกษาให้เป็นไปตามความถูกต้องและเหมาะสม ทำให้นักศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่หน่วยงานของการศึกษาได้วางไว้ ซึ่งจะส่งผลที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนในอนาคตและการศึกษาของประเทศไทย จึงควรศึกษาปัญหาและแนวทางทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีนตามโครงการความร่วมมือไตรภาคีทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาโดยปัญหาการปฏิบัติงานของนักศึกษาจีน จำแนกตามเพศ วิชาเอก และระดับชั้นที่สอน น่าจะแตกต่างกัน